

L I E T U V I U

DIENOS

RAŠYTOJAS ANTANAS VAIČIULAITIS

LITHUANIAN DAYS

NOVEMBER

1972

1972 LAPKRIČIO MĖN.

L I E T U V I U
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, Calif. 90029
Telefonas: 664-2919

1972, lapkritis Nr. 9 (128)
Eina XXIII metai
November, 1972 No. 9 (128)
Volume XXIII

Redakcinė kolegija / Editorial Staff

DALILA MACKIALIENĖ □ PRANAS GASPARNIS
□ VACYS PRIŽGINTAS □

Anglų k. Redaktorius / English Editor

ALFONSAS A. MILUKAS

Atsakomasis red. - Leidėjas / Publisher

ANTHONY F. SKIRIUS

Administratorius / Circulation Manager

JUOZAS ANDRIUS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine. Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą. Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 85 centai. Single copy 85¢

Prenumerata metams \$8.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$8.00 per year in any country of the world. Garbės prenumerata / Honorary subscription \$12.00.

Second Class Postage Paid at Los Angeles, California.

TURINYS / CONTENTS

Garbė kovojusiems. K. Petrauskas.	3
G. Krivickienė, Lietuvių Inžinierių - Architektų suvažiavimas.	4
SPAUDOJ IR GYVENIME	
Radijo valandėlių klausimais.	
Geresnio gyvenimo beiėškant.	
Ar tikrai?	6
VI. Mingėla, Lietuvos Universitetas Kaune. ..	7
Antanas Vaičiulaitis, Terrecina.	8
Aldona Prižgintaitė, Poezija.	9
Be n. Brazdžionis, Antanas Vaičiulaitis — estetinio realizmo kūrėjas.	10
Kas nulėmė žanrą, stilių?.. Iš pokalbio su Antanu Vaičiulaičiu.	11
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika. ..	12
Knygos ir autoriai.	14
Administracija rašo.	16
Lietuvių Radijo programos.	16

ENGLISH SECTION

New Sources of Lithuanian History.	17
Bright Wings and Haloes, by D. Sadūnaitė. ..	18
Pearl Fisherman's Fortune. By J. Tininis. ..	19
Vorkuta, a poem by V. Aidas.	20
LITHUANIANS MAKE NEWS.	21
Meno kūrinių techniniai stiliai. Iliustruota.	
M. Ivanauskas.	22-23

VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

Antanas Vaičiulaitis, rašytojas beletristas, literatūros kritikas. vertėjas, redaktorius.

Foto V. Maželis

Apie A. Vaičiulaitį ir jo kūrybą rašoma 10-11 ir 15 puslapiuose.

A. Vaičiulaitis, writer, teacher, magazine editor, diplomat and translator.

Antanas Vaičiulaitis was born in the county of Vilkaviškis, 1906, in Lithuania. He studied at the Kaunas University and later in Paris Grenoble (1936-37).

By then he had already made a great impact

on Lithuanian fine literature with his remarkably well written short stories and novels: Evening at the Watchman's Cottage (1932), Noon at a Country Inn (1933), Valentina (1936), and others. With the latter novel Vaičiulaitis soon reached readers in Latvian. Further translations of his short stories made him reknown to Estonian, French, Czech, German Italian readers, as his literary career advanced.

Yet Vaičiulaitis was active in other spheres, too. An editor and journalist (Newsagency Elta, 1938); teacher, lecturer in literature at University of Kaunas (1938-9); translator of classic Western writers, mostly French Catholics; contributor of numerous articles, anthologies, literary criticism, to numerous magazines.

Then in 1940 he left for a diplomatic post at the Lithuanian Mission in Rome. Henceforth he came to the United States.

In 1942 he had published in English the "Outline History of Lithuanian Literature". In 1943 he was shortly in the U. S. Army.

He taught at Marianapolis College (1945-47) and at Scranton University (1947-51). However his main literary creative work was carried on in America too. His association with the Voice of America in Washington, DC, since the late 1950's may be mentioned.

A. Vaičiulaitis is an exponent of Western culture. He had never even acquired the knowledge of any Slavonic language. Thus there is no trace of Slavonic influence in the Lithuanian literature that he is advancing toward universal knowledge.

The literary productivity of Vaičiulaitis as a whole is however too prolific and his works are too widely dispersed and are thus unavailable as yet to general readers — unless they will be gathered, published and eventually translated, into Western language. The refined classic literary style of Vaičiulaitis works alone would justify such an understanding.

In 1965 Manyland Books published his first collection of short stories in English, "Noon at a County Inn". Clark Mills in his Foreword e. i. says: A. V ranks as a distinguished man of letters in the broad European tradition... "Noon at a County Inn" introduces a European writer of genuine worth and stature..."

ISTORINĖ NUOTRAUKA. — 4 p. L. K. Mindaugo pulko karininkai 1921 m. balandžio mėn.

Iš kairės sėdi: kapel. kun. Vilius Balandis, kap. Juozas Vidugiris, kap. Vincas Petrauskas, vyr. kpt. Pundzevičius, vyr. lt. Juozas Lanskoronskis, gen. Stasys Nastopka, kap. Jonas Variakojis, maj. Bronius Bilmanas, kap. Jonas Andrašūnas, gyd. Vladas Kriščiūnas ir vyr. lt. Gepneris; už jų stovi: vyr. lt. Romualdas Vaitkevičius, vyr. lt. Vladas Songaila, gyd. Brinklis, gyd. Segelis, k-leit. Bortkevičius, leit. Kazys Taruška, lt. Antanas Pabedinskas, vyr. lt. Mykolas Petrovas, gyd. Juozas Bartkus-Bortkevičius, karo vald. Konstantinas Kregždė, karo vald. Bonaventuras Lapo, vyr. lt. Mykalojus Kukinas, kap. Emilis Vileris, lt. Tomas Vidugiris, kap. Mykolas Elisiejevas ir lt. Zigmas Balandis; paskutinėj eilėj: lt. Antanas Narakas, lt. Kazys Pranckevičius, leit. Zamkus, karo vald. Vladas Motieka, lt. Jurgis Giegžna, lt. Kostas Dulksnys, vyr. lt. Henrikas Šalkauskas, lt. D. Kovaliauskas, vyr. lt. Juozas Kubilius, karo vald. Šupinis, lt. Borisa, vyr. lt. Romašauskas, karo vald. Bronius Miknevičius, lt. Julius Šurna, lt. Juozas Rapsys, lt. Benediktas Svilas, lt. Stasys Leonavičius, lt. Augustinas Janilionis; žemai sėdi: lt. Antanas Urbelis, lt. Petras Inickas, lt. Pranas Bronevičius, lt. Juozas Narakas, lt. Ildefonsas Stanelis, lt. Jonas Masiliūnas; tarp Narako ir Stanelio lt. Ipolitas Žulys; gulsčiom pasvirę: lt. Petras Starevičius ir lt. Alfonsas Antanaitis.

Officers of the Lithuanian Independence War period: the 4th Infantry Troop (1921).

Free Lithuanians honor their military leaders on Army Day, Nov. 23rd.

Garbė kovojusiems,

PAGARBA ŽUVUSIEMS UŽ TAUTOS LAISVĘ

Redde quod debbes

Ilgus metus nelaisvė mūsų tautą buvo svertimybėmis apnešusi ir užtemdžiusi. Po sunkia nelaisvės našta Lietuva buvo pavargusi, nekartą suklupusi, ir priešams atrodė jau nebegyva. Tačiau, nors iš jos buvo plėšiamas paskutinis gyvybės ženklas — josios *kalba*, nors ji agonijoje merdėjo, *nemirė*. Josios dvasios gelmėse tūnojęs lietuviškas genijus, nepaisant persekiojimų, nepalūžo: lietuvis kalbėjo, meldėsi ir dainavo lietuviškai. Jo širdyje niekada nebuvo užgesęs laisvės troškimas. Nuo pirmojo nepriklausomybės žlugimo iki pastarųjų laikų nerasis istorijoje laikotarpio, kada mūsų tautoje nebūtų reiškusi laisvės idėja. Amžiais lietuvių kelias buvo kruvina kovų grandinė su pavergėjais ir išnaudotojais.

Pagaliau atėjo istorijos posūkis. 1917 metais Rusijoje caro sostui griuvus, lietuviai kariai, nepavykus organizuotai sugrįžti tėvynėn, grįžo pavieniui ir telkdamiesi Vilniuje prie Lietuvos tarybos, rado reikalinga tuoju atkurti savo ginkluotąsias pajėgas. Tada Lietuvoje dar viešpatavo vokiečiai-okupantas, kuris apie lietuviškų ginkluotų pajėgų kūrimą nė girdėti nenorėjo; bet 1918 m. pavasarį

kariuomenės organizavimas buvo pradėtas slapta.

Lapkričio mėnesį vokiečių karo galybei vakarų fronte sužlugus, Lietuvoje susidarė vyriausybė ir jau viešai vykdė kariuomenės atkūrimą, o lapkričio 23 d. oficialiai paskelbė *pirmąją įsakymą* Lietuvos kariuomenei. Tuo būdu lapkričio 23-čioji diena yra įteisinta kaip Lietuvos kariuomenės gimtadienis.

Kovos dėl laisvės, dėl lietuviškų žemių, dėl savo sienų kainavo daug vargo ir gyvybių aukų. Visa tai didvyriškai pakėlė mūsų atgimusioji kariuomenė, kurios užuomazga buvo *savanoriai*, vėliau vyriausybės išleistu įstatymu pavadinti *kūrėjais-savanoriais*. Kūrėjai-savanoriai įkūnijo ilgų šimtmečių tautos svajonę. Pirmą kartą istorijos raidoje savanoriai Vilniuje (1918.X.17.) viešai sugiedojo mūsų tautos himną.

Rodos, nieko brangesnio nėra kaip žmogaus gyvybė, o tačiau lietuviui laisvė ir už gyvybę buvo ir yra brangesnė. Tai įrodė ne tik mūsų nepriklausomybės kovų kariai, bet ir šiomis dienomis iškilę kovotojai kaip Romas Kalanta ir kiti, gyvi susideginę, šaukdami *Laisvės! Laisvės Lietuvai!* / Nukelta į 4 p.

PLIAS ir ALIAS centro valdyba suvažiavimo metu Washington, DC su ALIAS skyrių valdybų pirmininkais.

I eilėj iš kairės: inž. J. Danys, c.v. PLIAS reikalams, Ottawa, Canada, arch. Edm. Arbas, c.v. vicepirm., inž. V. Vidugiris, PLIAS ir ALIAS c.v. pirm., inž. Ž. Brinkienė, c.v. sekretorė, inž. B. Galinis, c.v. narys Bostone, inž. E. Vilkas, c.v. išdininkas; II-je eilėje: inž. A. Garbauskas, New Yorko ALIAS sk. pirm., inž. Br. Veitas — Bostono, inž. V. Černius, Los Angeles, arch. A. Kerelis, Chicagos, dr. inž. P. Mažeika, Washingtono, ar. inž. V. Klemas, Philadelphijos ALIAS sk. pirmininkai.

Foto K. Daugėla

PLIAS and ALIAS central committee and presidents of various local chapters at their convention in Washington, D.C.

GARBĖ KOVOJUSIEMS...

Atkelta iš 3 psl.

Minėdami 54-tąją garbingos mūsų kariuomenės atgimimo sukaktį, tęsiame vieną gražiausių mūsų tautinių tradicijų. Šia proga susikaupe, pagarbiai nulenkiame galvas, pareikšdami pagarbą visų laikų įvairiuose frontuose kritusiems ar vėliau nuo žaizdų mirusiems, invalidais likusiems, Vyčio kryžiaus ordino kavalieriams, kūrėjams-savanoriams, šauliams ir partizanams ir visiems kitiems už tautos laisvę ir nepriklausomybę kovojusiems-kovojusioms.

Garbė kovojusiems, pagarba žuvusiems už tautos laisvę! (Konstantinas Petrauskas)

LIETUVIŲ INŽINIERIŲ IR ARCHITEKTŲ SUVAŽIAVIMAS

Vienuoliktasis Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų suvažiavimas vyko Washingtono spalio mėn. 7, 8 ir 9 dienomis. Suvažiavimo ruošimo komitetą sudarė PLIAS-ALIAS centro valdyba iš Los Angeles, California, ir Washingtono, D. C. Tikslųjų Mokslų Draugijos nariai. Iškilmingą ir gausų suvažiavimo posėdį atidarė rengimo komisijos pirmininkas inž. Stasys Bačkaitis. Po kun. dr. T. Žiūraičio suvažiavimui pritaikytos invokacijos, JAV ir Lietuvos himnu, mirusiųjų sąjungos narių pagerbimo, PLIAS-ALIAS pirmininko inž. Vytauto Vidugirio išsamaus pranešimo apie Pasaulio ir Am. Liet. Inžinierių ir Architektų veiklą ir ateities planus ir sveikinimų sekė mokslinės parodos atidarymas. 23-ju inžinierių ir architektų buvo išstatyta virš 50 darbų. Džiugu konstatuoti, kad dalis iš jų jau yra pritaikinti moderniam Amerikos ir Kanados gyvenime ir pramonėje.

Suvažiavimo rengėjai suteikė galimybes pasisemti ir dvasinio meno suruoštoje mūsų žymiojo dailininko Adomo Galdiko paveikslų parodoje. Žiūrovus žavėjo žvďintys pavarai, spalvingi rudens, abstraktai ir tie paprasti pasiilgtos tėvynės vaizdai. Meno paroda rūpinosi rašytojai kun. Leonardas Andriekus ir Antanas Vaičiulaitis.

Suvažiavime skaityta visa eilė mokslinių profesinių paskaitų; daugumas jų buvo labai įdomiai paruoštos ir suprantamos kiekvienam ir ne profesionalui.

Paskaitas skaitė: arch. Edm. Arbas — Lietuvis architektas išeivijoje (nagrinėjo, ar lietuviškos architektūros bruožai įmanomi išeivio architekto kūryboje), paskaitą pajavairindamas lietuvių architektų darbais skaidrėse; * Dr. P. Zundė — Kiekybiniai ir kokybiniai informacijos metai; inž. V. Šliupas ir A. Lukas — Lietuvis inžinierius tarptautinėje tarnyboje; dr. A. Klierė — Naujaisi Marso tyrinėjimai, atlikti su Mariner IX (ilustruota skaidrėmis). Moderavo inž. dr. K. Čampė. Taip pat prarastas simpoziumas, tema: PLIAS organizacijos esmė, kryptis ir jos vaidmuo organizuoto lietuvių profesionalo gyvenime (moderatorius inž. D. Šatas; dalyviai: dr. inž.

* Arch. dr. A. Kulpa-Kulpavičiaus, Canada; arch. dr. S. Kudoko, Calif.; arch. S. Kovo-Kovalskio, Chicago, Ill.; arch. J. Mulokas - Mulokas, Chicago, Ill.; liet. firma Arch. Zubkus - Žemaitis, Washington, D.C. ir Arch. E. Arbo-Arbačiausko, Santa Monica, Calif.

J. Bilėnas, dr. inž. J. Gimbutas, inž. J. Danys, arch. A. Kerelis).

Darbo posėdyje buvo išklausti apyskaitiniai organizacijos ir skyrių pranešimai.

Paskutinįją suvažiavimo dieną, pirmadienį, įvyko pasitarimai dėl numatyto 1973 metais ruošti Mokslo ir Kūrybos Simpoziumo.

Nauja PLIAS ir ALIAS c. valdyba išrinkta iš ALIAS Washingtono Technikos ir Gamtos Mokslų Draugijos narių; naujas v. v. pirmininkas — dr. inž. Povilas Mažeika.

Praeitais kadencijos PLIAS-ALIAS c. v. buvo sudaryta iš Los Angeles ALIAS sk. inžinierių-architektų: V. Vidugirio, pirm., E. Arbo, N. Brinkienės, E. Vilko, A. Juodikio, V. Tamošaičio, A. Avižienio, B. Galinio (iš Bostono), J. Danio (Ottawa, Canada).

Šeštadienio vakare įvyko banketas-susipažinimo vakaras, koncertas ir užbaigai šokiai. Meninę dalį išpildė žavaus soprano solistė Birutė Dabšienė iš Los Angeles, nuotaikingai padainavusi keletą lietuvių ir pasaulinių kompozitorių kūrinių. Pianinu dainas palydėjo muzikė Diana Čampienė. Maloni staigmena buvo, kai "katučių" iškviesta dainininkė sutiko padainuoti su savo vyru inžinierium dainininku Rimtautu Dabšiu duetą iš Mozarto operos "Donžuanas". Programą pravedė Alfonsas Petrutis.

Benketo metu buvo įteiktos 6 piniginės premijos, skirtos už 3 atskirus konkursus, praveistus pernai metais: arch. J. Naliui, Chicago, architektūrinio konkurso I premija, projektas: Los Angeles Lietuvių Bendruomenės

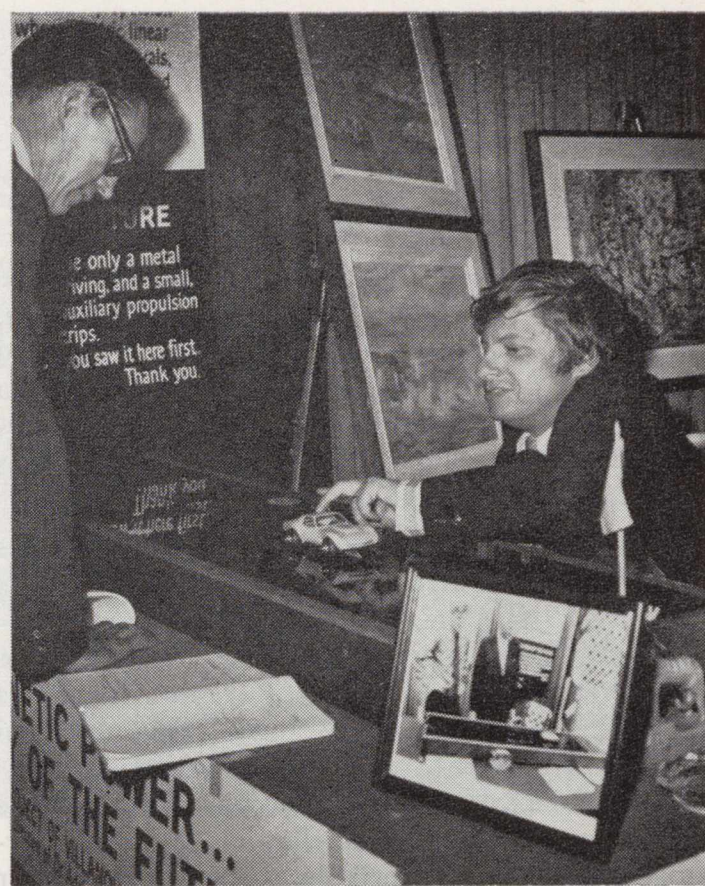
Centro, Inc. Namai; arch. Edm. Arbui, Los Angeles, — ALIAS ženkliuko I premija; inž. V. Vintartui, Chicago, — ALIAS ženkliuko konkurso II premija; ir 3 premijos už geriausius straipsnius "Technikos žodyje" 1971 m.: dr. inž. P. Mažeikai, Washington, inž. J. Rimkevičiui, Chicago, ir inž. V. Petraičiui, Henderson, Ark.

Skyrium tektų paminėti gražų Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Centro, Inc. gestą, paskiriant I-mą premiją (\$750.00) architektūriniam konkursui ir tuo padedant puoselėti mūsų lietuvišką architektūrinį meną.

Sekmadienį vėl sekė išsami programa. Rytą buvo lankoma Šiluvos Marijos koplyčia ir dalyvauta mišiose Tautinėje Marijos šventovėje. Mišias atnašavo ir turiningą pamokslą pasakė T. L. Andriekus.

Iš bažnyčios autobusais buvo vykstama apžiūrėti arch. Zubkaus, Žemaičio ir inž. Pabarčiaus, Penkiūno įstaigą ir jų statybinius projektus. Atvykusieji buvo pavaišinti puikiais užkandžiais, dalyvaujant jų žmonoms ir jų įstaigos personalui. PLIAS-ALIAS c. valdyba atsidėkodama šeiminkus apdovanojo Bernardo Brazdžionio poezijos pilnatim.

Atvykusieji į suvažiavimą turėjo laiko tą patį dieną apžiūrėti Washingtono žymesnias vietas, o vakare nuvykti į priėmimą Lietuvos pasiuntinybėje. Lietuvos atstovas ir ponias Kajeckienė maloniai sutiko atvykusius svečius. Kai kurie iš jų pamatė gražią Lietu-

Dr. Adolfas Butkys demonstruoja magnetinio kelio principą ateities transportacijoje.

Foto K. Daugėla

Dr. A. Butkys talks about the future methods of transportation.

vos pasiuntinybę pirmą kartą. P.p. Kajeckai buvo apdovanoti Inž.-Arch. S-gos c. valdybos simboline lietuviška meno dovana. Priėmimu pasiuntinybėje rūpinosi p. Mažeika ir p. R. Penkiūnienė.

Suvažiavime dalyvavo virš 200 asmenų iš įvairių Amerikos miestų. Buvo atvykusių iš Kanados, Europos ir net tolimos Australijos (p. Budrikis).

Šis puikiai suorganizuotas ir gražiai pavykęs suvažiavimas buvo Amerikos Balso už rekorduotas ir radijo bangomis perduotas į Lietuvą.

Gražina Krivickienė

Garbės svečių stalas inž. architektų suvažiavimo bankete. Iš kairės: ponias Mažeikienė, dr. S. Bačkis, ponias Barzdukienė, S. Barzdukas, kun. L. Andriekus, ponias Bačkienė, ponias Lenkauskienė, dr. P. Mažeika.

Foto K. Daugėla

The honor guests at the convention banquet.

RADIJO VALANDĖLIŲ KLAUSIMAI

Š. m. rugsėjo mėn. 16-17 d. d. Tabor Farm, Mich., įvyko lietuvių žurnalistų ir radijo vedėjų suvažiavimas. Jį organizavo žurnalistų sąjunga ir lietuvių bendruomenė, globojo Valdas ir ponia Adamkai. Didelis būrys įvairaus amžiaus dalyvių suplaukė iš tolimų ir iš artimų vietovių.

Suvažiavimui pirmininkavo žurnalistų s-gos pirm. kun. J. Vaišnys, SJ. Buvo iškelti aktualūs dabarties klausimai, apibūdintos jaunimo nuotikos dėl bendradarbiavimo spaudoje, spręstos praeityje iškilusios problemos ir aptarti ateities planai. Bendrai, programa buvo plati, planingai paruošta. Paskutinė darbotvarkės diena, o ypačiai V. Rastenio kalba bei kun. Pūgevičiaus pranešimas radijo valandėlių ir Lietuvos informacijos reikalu Amerikoje susilaukė didelio ir visuotinio pritarimo. Rimtai diskutuotas išeivių ryšių su kraštu klausimas, kalbėta apie moralinę paramą ten pasilikusiems ir pn. Bet ilgiau norėčiau sustoti ties radijo valandėlių klausimu, kurį referavo kun. Pūgevičius. Jis ypatingai akcentavo faktą, kad elektroninė komunikacija yra itin reikšminga Lietuvos informacijai, jos pristatymui eiliniam piliečiui. Žinia apie Lietuvą, nebūtinai dramatiška, bet kasdieniška ir patraukli, turėtų periodiškai pasirodyti pasaulinėje spaudoje, per televiziją ir radiją. Tai padaryti galėtų pasamdytas profesionalas amerikietis žurnalistas iš jam patiekto medžiagos. Šis kun. Pūgevičiaus pasiūlymas labai patrauklus pasirodė jaunimui. Vienas taip į susirinkimo dalyvius prabilo: "Visi mūsų siunčiami politiniai laiški senatoriams ir kitiems valdžios pareigūnams Lietuvos reikalu atsiduria dideliuose maišuose. Juos peržiūri sekretorės ir numeriu pažymi, kad kada nors būtų į juos atsakyta standartinė kopija. Tuo visas reikalas, dažniausiai, ir pasibaigia. Bet... senatorius skaito laikraščius, jis klausia radiją ir žiūri televiziją ir, jeigu tenai užtikėtų Lietuvos vardą, kad ir nedideliame paragrafe, jis daug daugiau ja susidomėtų." Tokiu keliu Lietuvos vardas pasiektų ir eilinių pilietį, kurio opinija ir politiniame ir kultūriniame gyvenime yra labai svarbi. Šiam tikslui įgyvendinti kun. Pūgevičius perskaitė gerai išdirbtą trumpą planą. Jis jį yra įteikęs ir mūsų veiksniams bei politikams. Iki šiol į tai, deja, neatsakęs nė vienas. Šiam tikslui įgyvendinti, žinoma, reikia pinigų. Buvo pasiūlyta įsteigti nepriklausomą komitetą iš visų Amerikos lietuvių, kurie rūpintųsi lėšų telkimu, panašiai, kaip radijo klubai lietuvių kolonijose. Juk visos radijo programos verčiasi iš asmeninių aukų ir išsilaiko net po keliasdešimt metų.

Kun. Pūgevičius vertas didelio pasitikėjimo ir mes turime remti jo konkrečius pasiūlymus ir jam vispusiškai padėti. Ta gyvos aktualijos tema — lietuvių ugdymas per elektroninę komunikaciją, jos populiarinimas pažangios kasdienybės dvasioje — vyravo ir radijo vedėjų konferencijos metu. Tenai dalyvavo 15 atstovų. Nebuvo įsteigta formali organizacija, nesigirdėjo priekaištų, išmetinėjimų, buvo išklaustas kiekvienas, ir problemos objektyviai aptartos. Viena pasiliko aišku visiems, kad reikia dirbti atkakliai ir kantriai, reikia ieškoti naujų galimybių, tobulesnių priemonių išeivijos radijo valandėlėms praveisti. Stengtis per jas skleisti kultūvotą lietuvišką žodį, tautinę erudiciją ir be-

galinę meilę mūsų žemei Lietuvai. Čia gali padėti tarpusavio bendradarbiavimas, kuriam vartai po šitos konferencijos pasiliko plačiai atverti.

"Margutis" priminė, kad būtų labai naudinga, ir radijo valandėlių populiarumui ir jų tobulėjimui, įvesti radijo programų konkursus arba, geriau sakant, juos tęsti: pradėtąjį "Gintarinį margutį" kasmet skirti geriausiai praveistai lietuviškai radijo valandėlei. Kas tai atliktų? Gal žurnalistų sąjunga iniciatyvos parodytų? Kodėl, sakyčiau, ateinančių metų rudenį spaudos baltiaus metu nepaskirti tokios premijos Chicagoje, Detroito ar Clevelande? Būtų galima, aišku, ir Los Angelėse, bet truputį pertoli nuo centrų. Be abejo, Kalifornijos žurnalistai jautų garbę praveisti tokį spaudos balių su konkursu.

Tokie išpūdžiai liko iš žurnalistų ir radijo darbuotojų suvažiavimo. Ši viešnagė Tabor Farmoje, nors trumpa, visiems buvo naudinga. Atrodo, kad suvažiavimas ir dalyvių skaičiumi, ir savo darbotvarkės turiniu buvo labai sėkmingas.

Stasė Pautienienė

GERESNIO GYVENIMO BEIEŠKANT...

Mus pasiekė žurnalisto Vytauto Alseikos pareiškimas okup. Lietuvos spaudoje — "Gimtajame krašte" — kur jis, iš JAV nuvykęs į Lietuvą, sako, apsisprendęs ir likti, "kad savo darbu galėtų atitaisyti padarytą klaidą", (pasitraukimą iš Lietuvos 1944 m.). Pareiškimas baigiamas šiais žodžiais: "Aš kreipiausi į Tarybinę vyriausybę, prašydamas leisti man pasilikti nuolatiniam apsigyvenimui Tėvynėje, ir pasižadu padaryti viską, kad būčiau vertas Tarybų Socialistinės Lietuvos sūnumi."

V. Alseika visą 28 metų laiką buvo aktyvus "antitarybininkas", dirbo spaudoje, rašė straipsnius, nukreiptus ne tik prieš "Tarybų Socialistinę Lietuvą", bet ir apskritai prieš komunizmą, tat jo šis "žygis" yra ne tik netikėtas, bet ir slepias daug nežinomųjų.

Nekomentuodami nei V. Alseikos "žygio", nei jo pasirašyto (nesakome: parašyto) pareiškimo, norime tik parodyti analogišką pavyzdį su australu John Doohan. John Doohan, 29 m. amžiaus metalo suvirintojas su šeima (žmona, dviem dukrom ir sūnum) š. m. spalio 20 d. laivu "Dovotroisk" atplaukė į Leningradą. Kaip spaudai pareiškė, jis plaukęs "pradėti geresnį gyvenimą". Rugpiūčio mėnesyje, sėsdamas į rusų laivą, jis žurnalistams pasakė: "I've got faith in the Soviet way of life. I believe there will be a good life for my family there". Atsidūręs Leningrade, tuojau pat paprašė sovietinės pilietybės. Ėmė darytis darbo. Rusų komunistų įstaiigos australui Doohan pasiūlė darbą Sibire. Negaišdamas laiko jis su šeima nuvažiavo į Maskvą, nuskubėjo į Australijos pasiuntinybę ir paprašė pagalbos. Laimė, kad dar nebuvo numetęs australiško paso: gavo vizą išvykti... į Angliją. Čia kurį laiką ir turėsiąs pasilikti, nes Australija nebenorinti jo priimti. (Žiūr. aprašymą š. m. L. A. Times, lapkr. 11 d., psl. 9).

Kur pasiūlys darbo socialistiniai vadeivos V. Alseikai, nežinia. "Socialistinė tėvynė" plati, darbo barų daugybė, nenustebtume, jeigu po kiek laiko Alseika parašytų iš Sibiro. J. Pr-as

AR TIKRAI "MES ČIA NIEKO GERO NETURIME"?

Australijoje gyvenanti poetė Aldona Prižgintaitė, pasisakydama dėl iš Australijos "Lietuvių Dienų" meninės programos išbraukto literatūros vakaro, tarp kito ko rašo:

"...kai neperseniai būdama Vilniuje pasakojau atsitiktinai sutiktam gatvėje tautiečiui apie mūsų gyvenimą Australijoje, apie mūsų jaunimą, mūsų laikraščius ir nuolatinį pasisakymą spaudoje, remonstracijomis, nes tik tokiu keliu tegalima saviems padėti ir pasakyti pasauliui apie jų skriaudas. Dar ir šiandien atsimenu, kaip entuziastingai jis spaudė mano ranką atsisveikindamas, ir prašė perduoti kiekvienam laisvam lietuviui jo linkėjimus — prašė ir toliau nepamiršti jų..."

Kai Gintaro viešbuty Inturistinio Biuro pareigūnams padėjau ant stalo iš namų gautą telegramą, kad mane nori pamatyti mano sunkiai sergantis tėvelis, jie atsisakė man duoti leidimą nuvažiuoti į tėviškę. Apie tai susirūpinusi, eidama gatve pasakojau vienai vilnietei, su kuria susipažinau per čia esančią draugę. Abi svarstėme, kaip ir kokio kelio man reikia ieškoti. Stai ga ji pamatė gatvėje savo draugę, kuri dirba vietoje ir gal galėsianti man pagelbėti. Ją pašaukė ir mudvi supažindino. Prieš tai buvo mane išpėjusi, kad galiu laisvai kalbėti. Iškliausi viską, ji pasilenkusi paklausė: "Pasakykite, ar priklausote prie pažangiųjų?"

"Ne, atsakiau, aš labai atsilikus..."

Visos trys nusijuokėme, ir ji man tada pasakė, kad tuomet viską oficialiai sutvarkyti neįmanoma.

Tai gi su šiuo žodžiu "pažangus" susipažinau Vilniuje ir supratau jo galią. Bet, ka sugrįžus į Australiją, jau atidžiau pradėjau stebėti mūsų visuomeninį gyvenimą, pamačiau, kad ir čia nemažai "pažangumo" apraiškų besą... Ar kartais ir čia nesibijoma "pažangiųjų"? Padainuoji, pašoki — nieko neužgausi. Bet parašytas ar pasakytas žodis gali "pažangiam" širdį užgauti, ypač, jei jis pasako teisybę.

Atsiminkime pirmuosius okupavimo metus, kai komunistai savo naudai labiausiai gaudė į savo tinklus rašytojus. Jie suprato žodžio galią. Tas pats ten ir šiandien. Rašytojai ten turi gerą gyvenimą, jiems ten duodami aukšti honorarai, kompensuojamos kelionės ir užsienius ir teikiama didelė pagarba. Aišku, jie turi būti ir "pažangūs". Žinau keletą talentingų rašytojų, kurie dėl savo "nepažangumo" atkentėjo Sibire, ir dabar ten jų kūrybos niekur nematyti. Tačiau ir ten nepasiduodama: neseniai dėl išleistos knygos apie liaudies meną septyni buvo tardomi.

Vienas iš vietinių rašančiųjų dažnai kur suėjimuose pasako: Mes čia nieko gero neturime!.. Teisybė, gal ir neturime. Bet ne visi gali rašyti taip, kaip B. Brazdžionis, J. Aistis, H. Nagys. Pažiūrėję naktį į žvaigždėtą dangų, jame mato me daug žvaigždžių — didelių ir mažų. Visos jos turi savo paskirtį ir visos reikalingos sudaryti tam nuostabiam efektui. Ir tie mūsų didieji nepasirinko gal lengvesnio kelio. Jiems Lietuvoje gal būtų daug lengviau. Bent nereikėtų, kaip daugeliui tremtyje, dirbti fizinį darbą. Tačiau jie išlaikė savo charakterį, jie žinojo, ką darbo, taip pat nepamiršdami ir rašyti, jie davė mums eilę savo kūrybos knygų. Mes taip rašyti gal nepajėgsime, bet mes galime mėginti išlaikyti jų charakterio stiprumą ir, nors daug mažesniu ir silpnesniu inaušu, tęsti toliau jų pradėtą darbą."

LIETUVOS UNIVERSITETAS KAUNE

50 metų sukaktį minint

Vl. Mingėla

XVI amžiuje reformacijai Lietuvoje plintant, Katalikų Bažnyčia nutarė steigti Vilniuje Jėzuitų Kolegiją. 1569 m. vysk. Protas-Protasevičius pasikvietė jėzuitus ir kolegija 1970 m. buvo įsteigta, o po devynerių metų, 1579, paversta aukštesnio laipsnio mokslo institucija — Akademija. 1803 m. šis mokslo židinys paverstas universitetu. Aukštu mokslo lygiu Vilniaus universitetas prolenkė žymiuosius Rusijos, Krokuvos ir Varšuvos universitetus. Naujos politinės srovės, naujos kultūrinės mintys atsispindėjo universitete ir pačiame miesto kultūriname bei politiniame gyvenime. 250 metų laikotarpy universitetas našiai veikė ir ruošė šviesuolius-mokslininkus. Caro Mikalojaus I įsakymo, vedant smarkią Lietuvos ir Lenkijos rusifikaciją, 1832 Vilniaus universitetas buvo uždarytas. Liko veikti tik teologijos ir medicinos akademijos, kurios 1842 m. irgi buvo iškeltos kitur.

Atsikuriant Lietuvai, 1918 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Tarybos Vilniuje atkurtas ir universitetas. Buvo numatytos iškilmingos šio universiteto atidarymas 1919 m. sausio 1 d. Lenkai užėmė Vilnių. Vilniaus universitetas lenkai pavadino Stepono Batoro vardu.

Nepriklausomai Lietuviai kuriantis, pradėtas organizuoti plačiu mastu visas lietuviškasis tautos švietimas. Steigtos naujos pradžios, aukštesniosios, specialios mokyklos, pagaliau, ir savasis universitetas. Kaune nebuvo jokio aukštosios mokyklos palikimo, jokių tradicijų, labai trūko

mokslinio personalo, patalpų, bibliotekų. Kauno universitetui teko kurtis iš naujo, beveik iš nieko.

1922 m. vasario 13 d. įvykusiems ministerių kabineto posėdyje, kuriam pirmininkavo E. Galvanauskas, nutarė vasario 16 d. "atidengti universitetą Kaune" (Ištrauka iš protokolo).

Universitete veikė šie fakultetai: 1. Teologijos-Filosofijos fakultetas: a) teologijos sk. ir b) filosofijos sk.; 2. Evangelikų teologijos fakultetas (veikė 1925-1936); 3. Humanitarinių mokslų fakultetas: a) filosofijos sk., b) filologijos sk., c) istorijos sk.; 4. Teisės fakultetas: a) teisės sk., b) ekonomijos sk.; 5. Matematikos-Gamtos fakultetas: a) matematikos sk., b) fizikos-chemijos sk., biologijos sk.; 6. Medicinos fakultetas: a) medicinos sk., b) farmacijos sk., c) odontologijos sk.; 7. Technikos fakultetas: a) statybos sk., b) technologijos skyrius.

Lietuvos universiteto I-sis senatas (1923.II.16) buvo: Z. Žemaitis, M. Biržiška, Pr. Juodelė, V. Čepinskis, J. Šimkus, rektorius, Vl. Česnys, P. Avižonis, Pr. Bučys, P. Leonas.

Nuo 1930 m. Kauno universitetas pavadintas Vytauto Didžiojo vardu. V. D. Universiteto senatas: Rektorius — M. Roemeris, prorektorius — B. Česnys, Pr. Juodelė, Teol. Filos. fak. dekanas — Pr. Kuraitis, Ev. teol. fak. dek. — P. Jakubėnas, Humanitarinių mokslų fak. dek. V. Krėvė Mickevičius, Teisės fak. dek. — V.

V. D. Universiteto rūmai, kur buvo Humanitarinis ir Teol.-filosofijos fakultetai ir rektoratas.

The pre-war main building of Vytautas the Great University in Kaunas, now houses a Chemistry Faculty.

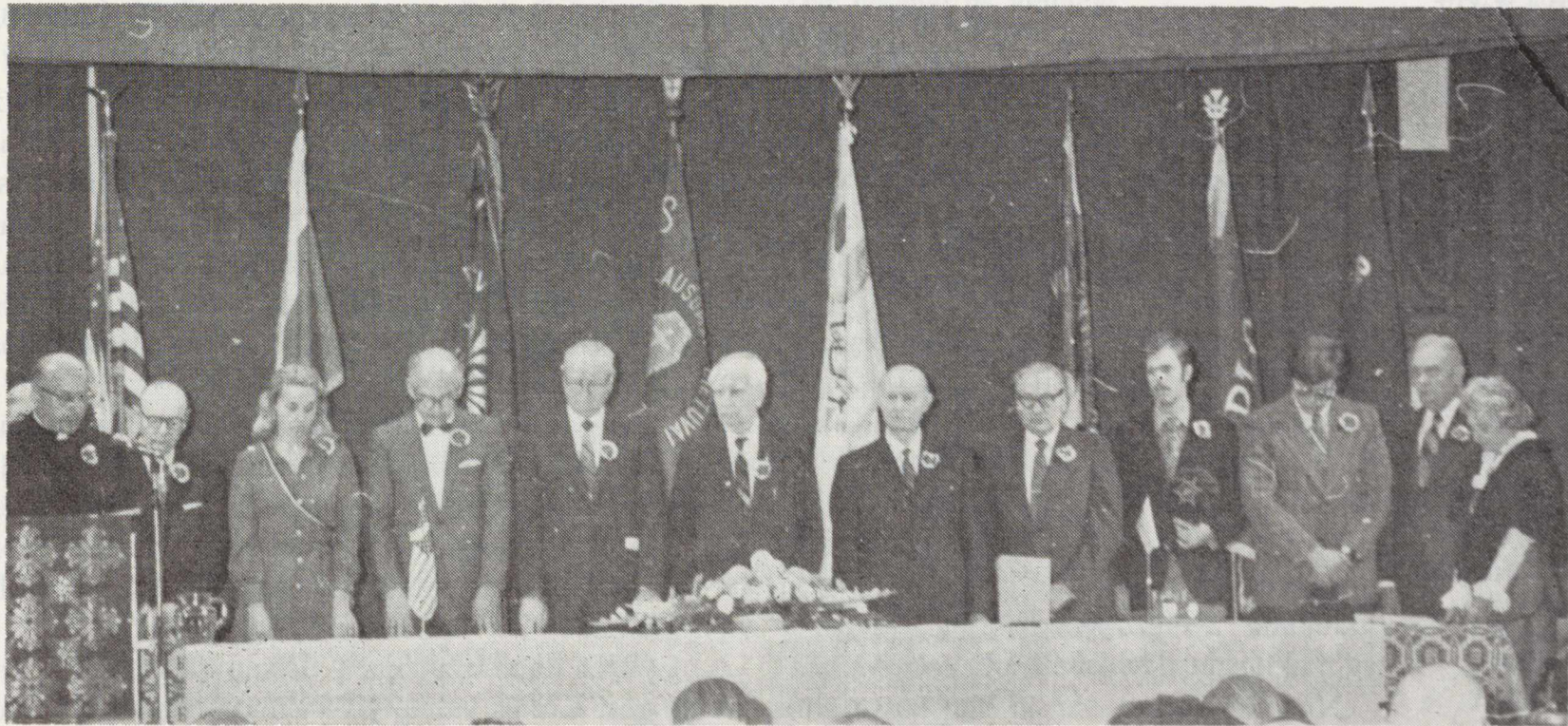
Biržiška, Matematikos-gamtos f. dek. — Z. Žemaitis, Medicinos f. dek. — Vl. Lašas, Technikos f. dek. — S. Grincevičius, Universiteto tarybos ir senato sekr. — A. Purėnas.

Nepriklausomoje Lietuvoje Kauno V. D. universitetas paruošė apie 3600 diplomuotų specialistų, kurie kūrybingai įsijungė į visuomeninį ir profesinį darbą, keldami Lietuvos mokslą ir kultūrą.

Po 1940 metais įvykdytos komunistų invazijos kaip visas Lietuvos gyvenimas, taip ir mokslo įstaigų darbas buvo suparaližutas, nutrauktas, sukomunistintas.

1941 m. prasidėjus Vokietijos - Sovietų Rusijos karui, Lietuva atsidūrė vokiečių okupacijos žnyplėse. Universitetas veikė, padaryta kai kurių pataisų (atkurtas teologijos fakultetas, įsteigtas filosofijos fakultetas), bet ramiam mokslo darbui sąlygų nebuvo. Studijuojantis jaunimas nebuvo apsaugotas nuo vokiškų mobilizacijų į SS dalinius. Buvo suimtas švietimo tarėjas, keletas profesorių. 1943 m. kovo 18 d. uždarytos visos aukštosios mokyklos, suimta eilė mokslininkų ir intelektualų ir išvežta į koncentracijos stovyklas Vokietijoje.

Po 1945 m. rusai okupavę Lietuvą, mokslo įstaigas, o taip pat ir Kauno universitetą "atkūrė", bet jo pobūdis ir veikla nebeįsijungė į mūsų apžvalgos rėmus.

Lietuvos universiteto minėjimo Detroito spalio 15 d. garbės prezidiumas: iš kairės — kun. K. Simaitis, dr. Jankauskas, prof. Jucaitis, L. Rugienienė, dr. A. Damušis, prof. J. Puzinas, prof. St. Dirmantas, gen. J. Černius, prof. J. Meškauskas, stud. Neolit. korp. A. Vaitiekaitis, stud. s-gos pirm. R. Selenis, PLB šviet. tarybos pirm. A. Rinkūnas, p. Damušienė, atst. korp. "Giedrą"

Lith. academicians and scholars honor in Detroit the 50th anniversary of the creation of the University of Kaunas (later named the University of Vytautas the Great).

Terracina

KADA tu išsiilgsi saulės ir minkšto vėjo, žydros padangės ir mėlynų jūros vilnių, bent atsiminimuose pasikelk su manim į mažą italų miestelį, kurio vardas Terracina, ir, užkopęs ant kalno prie Jupiterio šventyklos griuvėsių, žvelk plačiai ir giedriai į tuos didelius vandenį, o paskui nurimęs klausys marių ošimo žemai po tavo kojų.

Aš noriu, kad tau varge, liūdesy, atsiskyrime padvelktų anie gaivūs pavasario vėjai, sklaistytų plaukus ir bent tai valandai primintų anas dienas, kuriose buvo pilna giedrių padangių, nepalaužiamų vilčių ir malonaus ilgesio savo žemei ir žmonėms, — bent vienai akimirksniui sugrįžk į tuos laikus, kada mes buvome laisvės ir džiaugsmo vaikai.

Vieną sekmadienio rytą, dar saulei neprakopus pro Koliziejaus mūrus, išvažiuojame iš Romos ir Apijos keliu išklydome į amžinojo miesto apylinkes. Už mūsų pasiliko ir senųjų romėnų kapai ir krikščionių katakombos, pinijs ir žilos senovės griuvėsiai. Artėjome į tas vietas, kur prieš keliolika metų buvo neišbrendamos pelkės, kur veisėsi drugys ir kur dabar augo derlingiausi visos Italijos kviečiai. Tų kviečių jūroje skendo balti, mūriniai namai su raudonais stogais. Vienoj kitoj vietoje dar užtikome ir senuosius šių liūnų namelius arba, geriau tarus, būdas: tų gūžtų stogas ir sienos buvo iš lendrių ir švendrių, o vietoj durų ir langų žiopsojo skylės. Nuo neatmenamų laikų tose švendrių būdelėse gyveno žmonės, ištisos jų šeimos, su vaikų pulkais, ir kentė drugį, žiemos šaltį, uodų spiečius ir alkį, — gal nuo tada, kai pasibaigė Cezario ir Augusto gadynės, kuriose šios Pontijos pelkės buvo skersai ir išilgai išraižytos kanalais, ir tarp jų derėjo gražiausias javas, kolei amžiai kanalus užnešė, o trąšią

dirvą pavertė neišbrendama klampyne.

Littorijos ir Sabaudijos miestuose pasižiūrėjome naujų namų ir naujų žmonių. Sabaudija yra mažesnis, bet poniškas, su gražiai išplanuota aikšte miesteliukas švarus, malonus ir tylus, o Littorija atrodo labiau prekybos, administracijos ir žmonių susitelkimo vieta. Netoli bažnyčios pirkliai buvo susinę savo turtus, ir kaimietiškos apylinkių gražuolės ėjo žiūrėdamos į margas skaras, raudonus karolius, žėrinčius žiedus, arba į pyragą ir aguonomis apibertą riestainį.

Atsisveikinę su šia Italija, kaip dūmas kylančia jAV jūromis ir baltais namais iš tų liūnų, mes riedėjome į kalną, kuris vienu vienas, atsiskyręs nuo kitų kalnų, kaip koksai milžiniškas piliakalnis, stūksojo ant Viduržemio kranto. Homero laikais tasai kalnas, kuris dabar stovi ant sausžemio, buvo gražiausioje saloje, ir joje, tarp miškų, puikiame rūmė, saugojamam liūtų ir vilkų, gyveno dievaitė Kirkė, kuri meiliu balsu dainavo ir staklėmis audė *“gražiausiąjį audeklą, platų ir minkštą, tokį, koks gali išeiti iš rankų vienu tik dievaičių.”* Dievaitė, kuriai tarnaitėmis buvo keturios upių ir šaltinių dukterys, priėmė Odisėjo jūreivius aname kalne, pavaišino juos sūriu ir medumi, kuris buvo sumaišytas su miežiniais miltais ir vynu, o paskui juos apgirdė ir pavertė paršais, šeriuotais ir kriuksinčiais, *“kad savo tėvynę užmirštų”*.

“Kad savo tėvynę užmirštų!” Aklojo dainiaus Homero akyse tėra vien šeriais apžėlę paršai visi tie, kurie savo gimtą žemę pamiršta, parduoda ją už medų, maišytą su vynu ir kriuksėdami vartosi kiaulininke, paniekinę tą kraštą, kurio vėsią žemę kadaise pirmu kartu palytėjo maža kojyte, kur išmoko pirmą žodį tarti ir kur girdėjo mamą dainuojant apie mėlynąsias marias.

Netoliese Kirkės kalno sustojome pietų, Restorano savininkas, neilgas, pilku švarku ir per trumpomis kelnėmis vyras, buvo mokslo mėgėjas ir atradėjas. Jisai Kirkės kalno urvuose surado senovės žmogaus kiaušą, apie kurį studijas rašė viso pasaulio antropologijos žurnalai. Ir man dingojos, kad mano tautietis, užsidedęs visa tuo, kas buvo senoviška, tyčiomis užsuko pasišnekėti su šiuo žymiu vyru, kuris netgi patenkintas ir pasididžiudamas dėstė atradimo istoriją. Lietuvos ir mudviejų bičiulis italas Kirkės kalno papėdėje taip pat atsiminė Homerą pasakojus, kad gražiaplaukė dievaitė Odisėjui davus *“vyną, saldesnį už medų”*, ir juodu panūdo iširti, ar tų senovinių gėrimo dorybių bent lašas išsiliko ligi mūsų dienų. Jie paragavo, vaišindami ir mane. Vieną butelį išragavo ir kitą, ir sidabriniais burbuliukais sproginėjančio, giedraus vyno juodu nenupeikė. Taip pat reikia pagirti ir žmogaus ištvermę, jei po tokių pietų mes į mėlyną kalną dar galėjome žvelgti skaidriomis akimis ir net su pakilesne dvasia.

Nuo šio kalno, su jo slaptais urvais, su

Saulės šventyklos griuvėsiais ir su senų senovės žmogaus kaukole, su graikų jūreiviais ir Kirkės skambėjusia, bet jau prieš tūkstančius metų nutilusia daina, mes leidomės į Terraciną.

Stovi sau tasai miestelis ant marių kranto ir ilsisi sekmadienio popietėje, išsiskyręs į dvi dalis: naujasis miestas susibūręs apačioje, o senasis, su viduramžių liekanomis, pasilypėjo aukščiau į kalno šlaitus. Šiandien tai ramus kampas, užliūliuotas marių ošimo, su gražiomis bažnyčiomis ir bokštais, o senųjų romėnų laikais buvo tai prabangos vieta, kur turtingieji suvažiuodavo ilsėtis, kur klestėjo elegancija ir puošnumas.

Senovės Romos palikimo išvysti užkopime ant aukšto kalno. Pakeliui mus pasitiko būrys moterų su puokštėmis rankose. Jos ėjo susiglaudusios ir visos sykiu kalbėjo Sveika Marija. Ant pat kalno riogso milžiniška Jupiterio šventykla. Šen ten sienos apgriuvusios, vienur kitur didžiulis akmuo jau nuskilęs, bet visas pastatas yra tvirtai išlaikęs amžių audras. Galingi mūrai stūksto neįveikiami, su ištisa eile arkų ir angų, su koridoriais, menėmis ir požemiais. O šalia savo liekanas rodo dar žilesnės gadynės: ten išsilaike griuvėsiai Anksūro miesto, pastatyto žmonių, valdžiusių šį kraštą prieš romėnus.

Aš landžiojau po Jupiterio šventyklos angas, kur aplinkui auga mirtų krūmai ir kvepia gėlės, ir nē nepasijutau, kaip mano bičiuliai atsiliko nuo manęs. Laipiojau ant akmenų, žiūrėjau į jūrą ir kėliau iš miego gilumos dievus, kurie kadaise galingi sėdėjo ant šių uolų viršum miesto ir vandenų.

Paskui grįžau prie savo kelionės prietelių. Jie jau buvo visa apžiūrėję ir atsigrožėję — ir griuvėsiais, ir jūra, ir imperatoriaus Trajano per uolą stebuklingai pravestu Apijos keliu. Jiems jau niekas nerūpėjo: užvirtę ant vejų prie akmenų krūvos, rankas ant pilvų sunėrę, abu jie miegojo šalia galingos Jupiterio šventyklos ir knarkė, taip sveikai ir stipriai, kaip tie senovės dievai milžinai. Juodu ilsėjosi, užmigdyti vėjo ir vyno ir tartum atmindami šiuos Homero žodžius: *“Sugulėm miego ant kranto banguojančios, užiančios jūros.”*

Likęs vienas, grįžau atgal ir atsisėdau už Jupiterio šventyklos mūrų, ant kalno briaunos. Mūro akmenys buvo apžėlę mirtomis, kurios gailiai kvepėjo. Žemai po kojų mačiau tylų ir tuščią Terracinos miestelį. Pajūriu vaikščiojo žmonės, ir nuo aukštumos jie buvo mažyčiai, kaip vos bepakrutančios skruzdėlės.

Ilgai sėdėjau ir mąščiau. Toli antai marių vandenys susiliejo su dangumi, — ir į jų susibėgimo vietą bežiūrint, gimsta begalybės jausmas tavyje, kai neišmatuojamos marios ir neišmatuojamas dangus susitinka toli, toli tenai...

Jei dabar žvelgsi į dešinę pusę, tenai regėsi Kirkės kalną. Jis vienišas, atsiskyręs nuo

(Iš rinkinio *“Italijos vaizdai”*, 1949)

Svarbu

Kiek gyvenai, ne, nesvarbu —
ilgai, ar tik trumpai;
kaip gyvenai — yra svarbu,
svarbu labai.

Ką tarė tau kita širdis,
ar supratai,
ar skausmą žemėje, ar laimę
tu dalinai?

Ar ašarom akis suvilgei,
kančias kitų matei,
ar tik saugiam savam pasauly
tu praėjai?

Ne, nesvarbu, ar tavo kapą
brangiausi puoš žiedai,
svarbu labai, ar kas už metų
atmins, jog gyvenai — — —

Žmogus

Jo žodis pasaką gražina
ir žiedų lietūs krinta;
jis meilę širdyje pagimdo,
patį gražiausią žemėj jausmą,
kuris stebuklais
verčia tavo dienas;
pilkumo jų
nebematai —
Jis saulę dienoje
užtemdo —
ledais sukaustęs tavo širdį,
tave vergu paverčia,
visais jausmais
jau žemei miręs,
jo norams gyveni —
piktiems jo norams.

Jacaranda

Kaip šydas violetinis
ant koketuojančių akių,
kurios kasdien
į mane žiūri —
ir primena kažką
man artimo,
kažką brangaus,
kažkokią gražią valandą
mano gyvenime,
kurią aš laiko bėgy
pamiršau — — —

O Jacaranda,
kodėl tu man neatsakai?
Tik ilgesiu užlieji
mano širdį —
savam žydėjime...

POETĖ ALDONA PRIŽGINTAITĖ

kitų kalnų, lyg pasitraukęs apdūmoti senų
laikų, kada ten dievaitės daina skambėjo ir
kada juodas Odisėjo laivas, iškėlęs baltas
būres, plaukė šia saulės spinduliuose ribu-
liuojančia įlanka.

Pajūriu pralekia žuvėdra ir vėl mane ati-
traukia į tas vilnis, kurios putodamos ir tykš-
damos bėga į krantą. Ant tų vilnių supasi
valtis, bet iš mano aukštumos ji tokia ma-
žytė, kaip riešuto lukštas: tikras laivelis pa-
sakų nykštukui! Aš žiūriu iš savo kalno į tas
mažas valtis, į tuos mažus žmones ir į tą
miestelį, kuris prisiglaudęs tarp kalnų bal-
tuoja, kaip žirnių paberta saujelė. Žiūriu ir
jaučiuosi, lyg būčiau pakopęs nuo žemės,
nuo šių uolų ir griuvėsių ir lyg tą jūrą, miestą
ir kalnus regėčiau iš sosto, iškelto prie mė-
lyno dangaus, saulės ir švelnaus pavasario
vėjo.

Ir man šiandien rodosi, kad aš savo gyve-
nime niekados nemačiau ir nematysiu tiek
daug mėlynumo iš dangaus ir iš marių, kaip
aną valandą prie Jupiterio šventyklos akme-
nų viršum Terracinos miestelio, nė nejausiu
tokio giedro ir šviesaus vėjo, kaip tasai, ku-
ris, su visu džiaugsmu atlėkdamas nuo jūros,
susiliejo į vieną gaidą ir į vieną spalvą su
dangaus aukštumų ir marių vandenų mėly-
numu: mėlyna padangė, mėlyni vandenys,
mėlynas vėjas, — ir visa tai buvo tik viena:
tai negali grįžti ir kartotis.

Karas pasibaigė

Karas pasibaigė
be pergalės, be laurų
sustojom mes, netekę žodžių,
ties kapais —
kas jų jaunystę sugražins,
kas ašaras susems
dėl jų pralietas,
kas šitą mislę
nesibaigiančių karų išspręs?

Dar nesenai jis jodinėjo
mediniu arkliuku
tėvų sode —
ir per miegus
mažytėm rankom prie savęs
meškuotį spaudė...
Šiandien jo akys užmerktos
jau amžinai šitam pasauliui,
kuriam tik grožio
svajones jis kūrė. — — —

Karas pasibaigė,
bet nėra kam
kelti ovacijų, nei ploti.
Ar gali džiaugtis kas,
matydamas eiles lavonų,
ar savo prigimtim, žmogau,
gali didžiuotis,
jei iki šiol dar neišmokai
kap gyvybes kitų išsaugoti,
bet nesunaikinti?

Gimtas kraštas

Per miegantį miestąėjau
ir paliktas pėdas
jaunystės savos
tarytum
po kojomis savo
jaučiau — — —
ir veidas matytas
senai kažkuriam veidrody,
atrodo,
tenai tarp šešėlių
lydėjo mane — — —

— Ar gali tai būti? —
aš klausiau savęs
toli taip nuo čia
šiandien gyvenu,
bet savo širdim
viskam, kas aplinkui,
aš dar priklausau;
tartum kas ją laikščiais
stipriais
dar rištų
prie žemės šitos...

Ir grįžus matau,
kad mano butis
betiksliai
blaškytis, nerasti — — —
kad aš
dar daugiau praradau,
negu žodžiai pasako...
Be gimtojo krašto
brangesnio žmogus
pasaulyje
neko neturi.

ANTANAS VAIČIULAITIS – ESTETINIO REALIZMO KŪRĖJAS

Antanas Vaičiulaitis — vienas žymiausių rašytojų tos kartos, kuri išaugo ir subrendo Nepriklausomos Lietuvos metais. Jis rašo romanus, apysakas, eilėraščius, pasakas jaunimui, literatūros kritikos straipsnius, kelionių aprašymus ir periodinėje spaudoje dažnai pasisako kultūriniais bei visuomeniniais klausimais. Lietuvoje redagavo jaunimo žurnalą „Ateitį“, literatūros — „Dienovidį“, buvo žinių agentūros „Eltos“ redaktorium. Atvykęs į JAV-bes redagavo „Studentų žodį“, savaitraštį „Ameriką“, „Vytį“, kultūros žurnalą „Aidus“.

Gimęs 1906 m. D. Šelviuose, Vilkaviškio aps., gimnaziją lankė Vilkavišky, paskui studijavo Kaune, gilino studijas Grenoblio, Paryžiaus ir Fordhamo universitetuose. Studijuodamas pasireiškė kaip akty-

“Ateityje”; vėliau jis spausdinosi „Pavasary“, „Ryte“ ir kultūros žurnale „Židiny“ ir kt.

Tuo metu, kai jaunieji, o kartu ir kai kurie vyresni, rašytojai nerte nėrkėsi iš kailio ieškodami naujų kelių, kai buvo griaujami seni autoritetai ir atsisakoma tradicinių prozos ir poezijos formų, reikėjo didelės drąsos mėginti dar šį tą naujo kurti, senovės nepaneigus. A. Vaičiulaitis buvo vienas iš tų, kurie nepasidavė laiko madai ir ieškojo kūrybos ir grožio ten, ką kiti lietuviškieji to meto „avangardistai“ neigė ir niekino.

Vaizduodamas kaimą ir jo žmones, tiesa, ir Vaičiulaitis nebesitenkina, kaip mūsų ankstyvesnieji realistai, duoti tik jo „tikrą“, primityvų paveikslą (kaip ir foto kopiją; Vaičiulaitis imamą medžiagą per-

Keletas A. Vaičiulaičio knygų: Auksinė korpelė, Valentina, Gluosnių daina, Pasakojimai, Kur baki samana, Mūsų mažoji sesuo, Italijos vaizdai.
Some of the books by A. Vaičiulaitis.

vus meno draugijos „Šatrijos“ (kuria globojo V. Mykolaitis-Putinas), narys. Baigęs Kauno V. D. universitetą, mokytojavo Jėzuitų gimnazijoje Kaune, o pagilinęs mokslus užsieny, buvo pakviestas dėstyti Kauno V. D. universitete literatūrą.

Prieš pat II-jį pas. karą A. Vaičiulaitis išvyko į Italiją, į Romą ir dirbo kaip Užsienio Reikalų Ministerijos tarnautojas Vatikane; vėliau persikėlė į Ameriką.

JAV-se kurį laiką dirbo Marianopolio koledže, keletą metų dėstė Scrantono un-te, vėliau perėjo į „Amerikos Balso“ redakciją.

Toks yra trumpais žodžiais apsakant Antano Vaičiulaičio gyvenimo kelias. Bet rašytojas turi ir kitą „gyvenimą“ — tai jo kūrybos žingsniai ir veikalai, kurie ir sudaro visą jo asmenybės kūną ir sielą, rašytojo biografiją.

Pirmieji A. Vaičiulaičio literatūros bandymai pasirodė 1926 metais

teikia, ne tik į meninius rėmus ją įpavidalindamas, bet ir meninio grožio spinduliais ją peršviesdamas. Vienur jis daugiau dėmesio kreipia į kompoziciją, kitur — į charakterus, vienur — į vaizduojamą turinį, kitur — į formą, bet visur vienodai duoda įtaigų vaizdą ir naudoja stilingą, retą, kartais net rafinuotą, žodį. Jis, rodos, nesiekia įvykio ekspresijos (nesivaiko nuotykių), bet ieško veiksmo, elgesio, situacijos grožio; jo sąmojus nėra lakus, bet nepaprastai taiklus ir prasmingas; jo idėja nerėkianti, bet gili ir amžina; jo charakteriai reti, bet tikri ir nedirbtiniai; jo kūrybos pasaulis universalus, bet giliai tautinis ir lietuviškas. Ar tai bus vaizduojama Katriutė, kuri eina tarnauti, ar kareivis, kare įsigijęs medinę koją, ar našlys vedęs jauną, ar bet kokio rango dvasiškis, ar atgailaujantis piligrimas-venuolis, ar profesionalas sukčius, ar nelaimin-

A. Vaičiulaitis su jauniausia dukra Aldute (1972 m.) savo namuose.
A. Vaičiulaitis with his youngest daughter Aldutė.

gas „padegėlis“, ar toji kaimo močiutė, ar „mūsų mažoji sesuo“.. — jie visi, rodos, iš pasaulinės literatūros atkelti, o iš tikrųjų originalūs, savi, atpažįstami čia mūsų senuosiuose tautos raštuose, čia kuriame Vilkaviškio apskrities kaime, čia savame suvalkiečio kieme, ar net pačioje Vaičiulaičių sodyboje.

Ilgainiui, knyga po knygos, Antanas Vaičiulaitis taip išugdė, išpuoselėjo ir išdailino savo prozos stilių, jog kritikos buvo pripažintas vienu žymiausiu mūsų stilistų, o į literatūros istoriją įeina kaip naujojo, estetinio realizmo atstovas, nors J. Aisčio žodžiais, A. V. „nesikratęs klasikinio realizmo“ termino. Dėl „klasikos“, tai be jokios abejonės A. Vaičiulaitis jau yra užsipelnęs klasiko vardą.

A. Vaičiulaičio stiliaus diapozonai įeina sakinio grakštumas, žodžių, ypač veiksmažodžių, nepaprastas gausumas, ir įvairumas, epitetų spalvingumas ir dialogų bei replikų elegancija, dažnai paįvairinama šviesaus humoro ar gudriai mėsotos ironijos. Jo pasakojimas ramus, lėtas, pasakytume epinis, be šuolių į peripetijas. Bet jame nesijaučia stagnacijos; jo pasakojimo „dinamiką“ varo nuolatinis veiksmažodžių įvairinimas. Vieno kritiko žodžiais, „A. Vaičiulaitis mato ir girdi labai konkrečiai ir detalai. Tam matomam ir girdimam išpūdžiui jis turi tinkamą žodį — taiklų, drąsų, la-

bai konkretų, vaizdingą, jei reikia, nuotaikingą. Galingiausias jo stiliuje yra veiksmažodis.“

Spalva, garsas, judesys A. Vaičiulaičio stiliuje visur įgudusio meistro ranka pinamas veiksmažodžiais, piešiamas daiktavardžiais, išgrąžinamas, paspalvinamas parinktais būdvardžiais. Šiaip rodos kasdieniniai, bet Vaičiulaičio pavartoti, žodžiai,

A. Vaičiulaitis (deš.) ir J. Aistis Tamošaičius parodoj Washingtone 1970.
A. Vaičiulaitis (r.) and his colleague poet J. Aistis.

kūrėjo magiko išmone panaudoti, kartą virsta nuostabių vaizdų paletemis, kitą suaidi gamtos muzika, dar kitą nudundena vėtromis ir griaustiniais, gudriai surežisuotais, gerai sureguliuotais, tvirtai įrėmintais į ribas griežtos novelės, kurios formą rašytojas yra labiausiai pamėgęs ir to žanro pasakojime labiausiai išsimiklinęs. Kai kurie mažesnieji kūrinių yra tikros poemos prozoje.

Pirmoji A. Vaičiulaičio pasakojimų knyga „Vakaras sargo namely“ išėjo 1931 metais. Tai daugiausia jauniems skiriami dalykai. Jie kupini šilto jausmo, skaidrios šypsenos ir lyrinio griaudumo. Čia randame jau ir pasakas žvėrių motyvais, ir realistinių apsakymų, ir fantazijos padaro. Ir viena, ir kita, ir trečia vėliau išauga į visiškai tik Vaičiulaičiui charakteringą žanrą. Čia minėtina „Meškinas vestuves kelia“, „Pabėgėliai“, eilė nedidelių pasakėlių „apie didelį paukštį“, apie „galingą katiną“, „Dievo avinėlis“ ir nuostabūs „Uodas“, įeigu tokį padarą priskirtume prie „žvėrių“.

1961 m. už literatūros pasakų, Vaičiulaičio pavadintų „padavimais“, rinkinį „Gluosnių daina“ autoriui paskirta V. Krėvės vardo literatūrinė premija. Nei jo „pasakos“, nei „padavimai“ nesiduoda įrėminami į tų formų aptarimus, į nusistovėjusias kategorijas. Čia Vaičiulaitis sušvinta nepakartojamu talentu, su savo tos rūšies kūrinių at-

sistodamas į gretą vardų, kaip latvių K. Skalbe, anglų O. Wilde, danų K. Blixen ir kt.

Be realistinių pasakojimų (kaip „Tešlinis žmogutis“), ar žvėrių (kaip Meškinas...), kurie gali būti pagunami ir vaiko ome, yra Vaičiulaičio dar dvi „pasakų“ bei „padavimų“ rūšys, kurių tikrąjį meno grožį pajaus daugiau suaugęs ir literatūriškai išprusęs skaitytojas: tai — Popiežiaus paukštė, Auksinė korpelė ar Pasakojimas apie Sirakūzų poetą Dionizą ir k. (Prie jų priskirtina ir vienas kitas dalykas iš kelionių knygų „Nuo Sirakūzų iki šiaurės elnio“ ir Italijos vaizdai). Ne vienas šio žanro dalykų yra savo rūšies šedevrai.

Su pasakomis užbėgę už akių autoriaus - beletristo augimui, turime grįžti į 1933 metus, kada pasirodė jo antroji knyga — „Vidudienis kaimo smuklėj“. Šis rinkinys autoriui užėmė tvirtas pozicijas naujojoje mūsų literatūroje, kur A. Vaičiulaitis ir liko, su kiekviena nauja knyga vis kaip nors naujai prabildamas ar senąjį savo toną paryškindamas.

Iš šio rinkinio labiausiai bus įstriegę atmintin pasakojimai: „Vidudienis kaimo smuklėj“, „Apaštalų iškeliajimas“, „Prelato vynas“, „Abiejų galybės“, „Ponia“. Pastaroji, lyg ir iš mažo anekdoto pasigauta, rodo autoriaus gebėjimą įsiskverbti į savo veikėjų psichologiją, neužsimojant gelmėmis ar filosofijomis, bet

Nukelta į 15 psl.

A. Vaičiulaitis, žmona Joana ir svečias Jurgis Jankus Vaičiulaičių kieme. (1972 m.)

A. Vaičiulaitis, his wife Joana and Jurgis Jankus.

KAS NULĖMĖ ŽANRĄ, STILIŲ?..

Iš pokalbio su rašytoju Antanau Vaičiulaičiu

— Kada ir dėl ko kilo noras rašyti?

— Kiek atsimenu, jau gimnazijos pirmose klasėse. Kodėl? Knyga mane iš mažens traukė. Tarp jų Stevensonso „Iždų sala“, kurią skaičiau daugelį sykių. Paskui susikrovė jaunystės jausmų. Beje, namie buvo vienas veikalas su rašytojų atvaizdais. Aš ją sklaidžiau ir sklaidžiau. Visi jie atrodė tokie nuostabūs, kažkokia didinga ir kilni giminė. Pas kaimyną buvo lenkiškų knygų, net ir enciklopedija su paveikslais — Adomo Mickevičiaus ir kitų. O šiaip namuose ir apylinkėje garsų liaudies dainininkų ar pasakų sekėjų nebuvo. Užtai paskui atsigriebėm — juk iš mūsų krašto, nuo mano išvaikščiotos Žaliosios girios, yra gražiabalsis Stasys Baras. Net netikėjau, kai apie jo tėviškę išgirdau. Na, traukė priešybė — ko tavo pašonėje nebuvo: pasaka, daina, giria.

— Kas pirmiausia pasirašė?

— Žinoma, eilės. Net trys vienu prisėdimu. Atsimenu kaip šiandien — atsėdau po obelimi, prieš pirkios duris vieną gegužės dieną, ir štai pilnas lapas. Atsimenu ir pirmo eilėraščio pradžią:

Jau pavasaris atėjo,

Gieda vyturėlis...

— Kodėl nuo eilėraščių perėjai į prozą?

— Jau ketvirtoji klasė lietuvių kalbos pamokoms parašiau lyg ir pasaką. Paskui reikėjo medžiagos moksleivių laikraštukams. Ką jiems tada daviau, dabar nė nežinau. Teko ir redaguoti. O pastoviai į prozos kelią mane įstatė „Ateities“ redaktorius A. Januševičius. Jam nusiunčiau novelę, ir jis man atraišė: „Draugas valdai plunksną. Tie žodžiai ir dabar duoda drąsos. O noveliukė ar apsakymas buvo apie paskutinį dėdės pusdienį.“

— Kada pirmą kartą viešai pasirodei?

— Pirmus eilėraščius idėjo Kazys Puida „Krivulėn“. Jaučiausi, lyg būčiau įvestas į kokią rojus karalystę. Viešai skaitinėti tekdavo gimnazijoje, literatų kuopelė. Kartą didesnei miniai skaičiau, klausytojų tarpe sėdint profesoriui Juozui Eretui. Po to jis atsistojęs prie visų patapnojo už skaitytą novelę „Ispaniška skrybėlė“. Mane tiesiog apglušino, kad toks didelis žmogus, profesorius, veikėjas, pagyrė mano raštą.

— Kokios įtakos turėjo gimnazijos literatūrinė tradicija?

— Vilkaviškio gimnazijoje tada aukštesnėse klasėse buvo Salomė-

ja Bačinskaitė (vėliau Neris), Petronelė Orintaitė. Viename suole sėdėjom su Aleksandru Arminu, poezijos jis tada, berods, nerašė, tik vėliau iškilo kaip Venancijus Ališas. Draugavom su poetu Petru Karuža., su vaikų literatūros autorium Motiejum Lukšiu. Jie buvo kokia klase žemiau. Iš vieno kaimo buvom su Kaziu Matjošaičiu, kuris gražiai rašė periodinėje spaudoje. Buvo ir tokių, kurie tada plasnojo poezijos sparnais, bet paskui nusileido. Apie Salomėją mano kaimynas Kazys tada sakė, kad ji gerai rašo. Buvo dar mūsų kaime bičiulis Petras Blažys, mėgęs rašinėti iš kaimo buitės, bet paskui toliau nėjė šiuo keliu. Netrukus pasirodė atžalynas — Julija Švabaitė, Kazys Bradūnas ir pluoštas kitų. Rašančių netrūko, bet apie kokią „tradiciją“ vargiai būtų negalima kalbėti.

— Bet vyresnieji mūsų rašytojai, be abejo, atsiliepė į kūrybą?

— Man patiko Krėvė, Putinas. Vėliau ir kiti. Ar jie tiesiogiai atsimušė sunku pasakyti. Jau po gimnazijos ir universiteto esu kaitaliojęs iš Valančiaus, gal net Donelaičio. Kaziui Matjošaičiui patiko modernieji — Kazys Binkis ir jo futurizmas, Balys Sruoga. Eidami kaimo keliais į gimnaziją, kartais karštai susiginčydavom. Petras Karuža irgi greičiau pasigavo naujoviškesnės tarties.

— Kas nulėmė asmenišką stilių?

— Pirmiausia, turbūt, suvalkietiška būtis, būdas ir rašytinė tradicija. Tiesa, suvalkietis Albinas Herbačiauskas yra visai kitoniškas, būna visokių. Paskui prisidėjo skaityti autoriai — nuo pamėgtojo Homero ligi paskesnių prancūzų, anglų, norvegų ir kitų. Jau daug vėliau ši tą prisitaikiau iš Čechovo, ar net iš kai kurių dabarties poetų — savo prozai. Iš Čechovo nusižiūrėjau nuotikos novelę — kada jokio ypatingesnio išviršinio veiksmo nėra, o esmė yra pasakojimo atmosferoje. Labai pabrėžčiau gerus lietuvių kalbos ir literatūros mokytojus Vilkaviškio gimnazijoje, jų reikšmę, ypač kun. Juozą Juraitį.

— Dabar kai kas aną (nepriklausomybės) laikotarpį norėtų vadinti mūsų literatūros „aukso amžiumi“, ar taip?

— Manau — iš tikrųjų taip. Juk tai metai, kad gyveno ir kūrė Žemaitė, Maironis, Vaižgantas, Vydūnas, Marija Pečkauskaitė,

Nukelta į 15 psl.

Moterų seksteto "Svajonė" dalyvės su vadovu muz. Jonu Beinorium:
Iš kairės — D. Gužauskaitė, M. Laugford-Varnaitytė, N. Stasaitienė, A. Stasaitienė, A. Stasiukevičienė-Sinkevičiūtė, G. Genzer-Sintautaitė ir E. Liūdžiuvienė.
Foto Dakille Studio

"Svajonė" (Day-dream), vocal sextet in New Britain, Conn. performed a concert to raise funds for a Lithuanistic School.

Clevelande spalį 14 d. įvyko "Mažasis operos festivalis", kurio programą atliko pajėgiausi mūsų solistai: Stasys Baras, D. Stankaitytė, J. Vaznelis, A. Stempužienė; jiems akomponavo A. Vasaitis.

Foto Vladas Bacevičius

Leading operatic soloists performed at a "miniature festival" in Cleveland, Ohio.

Lituanistinei mokyklai paremti New Britain, Conn. šv. Andriejaus lietuvių parap. salėje spalį 14 d. buvo surengtas įdomus pobūvis-koncertas. Programą atliko moterų sekstetas "Svajonė", vad. muziko Jono Beinoriaus. Programa buvo atlikta lietuvių ir anglų kalbomis (svečių tarpe buvo daug amerikiečių). Lietuviškai buvo padainuota Pienė, Uosto švyturiai, Tu prisimink, Mėnesiena šviečia, Kur nors miela.

Lietuvos Vyčių 59 suvažiavimo, įvykusio Clevelande rugp. 23-27 dalyviai.

59th annual convention in Cleveland, Ohio, of Vyčiai (Knights of Lithuania).
Foto J. Gražulis

VEIDAI IR VAIZDAI (Faces & Places)

Arkivyskupui Paulo Masconi, apost. prancišijui, prel. P. Juras Putname apžvelgia Alkos muziejų.

Prel. P. Juras, vienas didžiųjų lietuvių knygos ir kultūros rėmėjų, g. 1891 m., šiemet šventė 50 metų kunigystės sukaktį; ta proga Bostone surengtas šaunus minėjimas.

Archbishop Paul Mascari examining Lithuanian Art Treasures collected by Msgr. P. Juras at his museum ALKA, Putnam, Conn. Arkivyskupui Paulo Masconi, apost.

Okupuotos Lietuvos lietuvaitė Sabaitė laimi sidabro medalį 800 metrų bėgime Miuncheno 1972 olimpiadoje, vos per žingsnį pralenkta vokiekaitės.

Miss Sabaitė, Lithuanian sprinter, wins 2nd place and the 1972 Olympics silver medal.

Lietuvis Algis Oleknavičius, vienas geriausių Vokietijos dviratininkų, matomas (1-mas iš dešinės) tarp kitų rinktinių Vokietijos dviračio sportininkų.

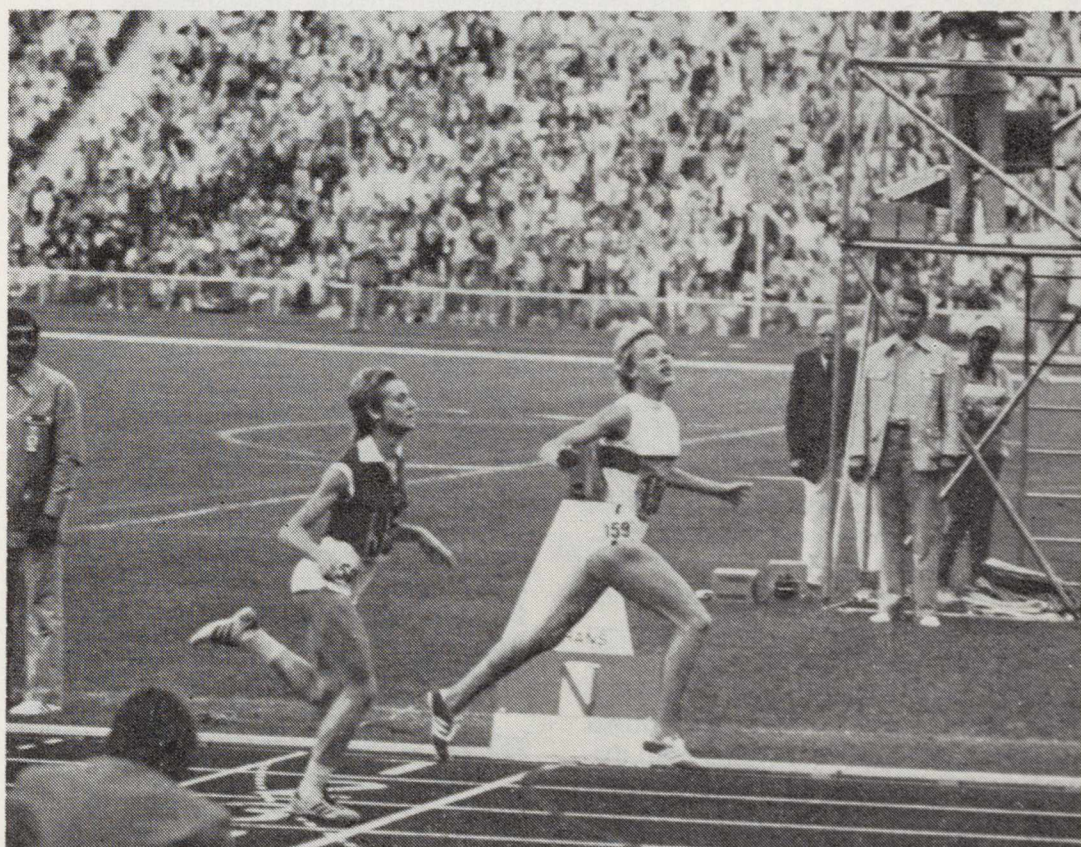
Algis Oleknavičius (first from right) is one of the top cyclist in West Germany. (A. G.)

Prie Balzeko muziejaus Chicagoje yra steigiamas "Cultural Heritage Chorus", kuriame kviečiami dainuoti įvairių tautybių dainininkai.

Būsimojo choro vadovė — Sesuo Annunciata Krauchunas, CSJ.

Sister Annunciata (Krauchunas) CSJ will be leader of the Cultural Heritage Chorus, organized by the Lithuanian Balzekas Museum in Chicago, for singers of various nationalities.

Foto J. Kasakaitis

Knygos ir autoriai

Naujokaičio „žalia rūta“ Amerikos didmiestyje

Jeį romanas pirmoje eilėje — žmogaus pasaulio atskleidimas, tai rašytojas Pr. Naujokaitis pastarajame savo romane mėgina tą uždavinį atlikti.

Svarbiausia figūra jis pasirenka Petrą Balandą, vyrą humanitarinių galvojimų, bet Amerikoje išplaukusį į chemijos mokslus ir net pasiekusį inžinieriaus diplomą. Neparodoma niekur jo susidomėjimo tos srities moksliniais darbais; šis lietuvis emigrantas daugiau svajotojas, romantikas ir idealistas, ne didesniuose užmojuose paskendęs, o besiplaškęs į savo, taip vadinamą, laimę ir ramybę. Jo charakteriui atskleisti autorius Petrą apsupa visu arsenalu moterų, kurių draugystės išmėgindamas, romano herojus ieško savęs ir gyvenimo tikslo.

Jūratė — jo gimnazijos laikų meilė, žinanti ko ji nori; tik jos ir Petro draugystės pradžia ir pabaiga gana miglotos, aiškiau psichologiškai neatskleistos. Romanas pradeda gyvais dialogais naujoje darbovietėje Amerikoje, apibūrinama Petro gyvenamoji aplinka, jį supa žmonės, o paskui įterpiamas ilgesnis epizodas apie jo pirmąją meilę. Gal dėl to ir tas miglotumas, kadangi grįžtama, atpasakojama, o paskui vėl seka natūrali romano eiga, kalbant apie įvykius ir žmones, kurie išplaukia diena po dienos.

Kitų moterų charakteriai, tarytum sąmoningai autoriaus parinkti, Petro dar nenusistovėjusiam būdai ir charakteriui suformuoti, lyg bitynėliui skrendant nuo žiedo prie žiedo ir ieškant geriausio, ieškant savęs.

Petro įstaigoje matome amerikietiško tipo moteris, kurioms autorius, matyt, ne per daug dėmesio kreipė. Liza Brown — apskritų formų plepė, Cathy Lenk — smulkutė, ne drąsi, be savos nuomonės; Erika — patrauklios išvaizdos ir atkreipianti skaitytojo dėmesį, nes autoriaus apibūrinama platesniais brūkšniais ir su aiškia simpatija. Tai gana natūrali, net tipinga vokiečių, kokių nemažai gyvenime: nuoširdi ir giedra, gera šeimininkė, kantri, kultūringa ir... nepalenkiama būdo bei nusiistatymo. Iš Erikos autorius „išaugina Rūtą“, būsimą idealią žmoną Petrui, beveik virstančią lietuvaite.

Gilesnį įspūdį romane palieka Janos asmuo, gal kad niūresnis, gal vispusiškesnis žmogaus paveikslas, su nuodėmėmis, su žmogiškais troškimais ir neišsipildymais. Gana schematiškos Milė Vilčiūtė — sensanti gražuolė, simpatinga, ieškanti ir nesurandanti „tinkamos partijos“ vyro; taip pat Liucė — motinos dukrelė, kuri, ir būdama dora, ir mokėdama pavaidinti, susiranda sau vyrą, nors jos dirbtinumas ir lėktumas Petro nepatraukia.

Neblogai užmegzti dėdės ir jo žmonos charakteriai, bet jiems romane tik šalutinė vieta, tai ir neišpildyti jų pasaulio vaizdai; trumpi epizodai iš Petro viešnagių pas dė-

dę gana patraukliai ir natūraliai aprašyti. Gi jų sūnus Vytautas su savo amerikiete „meile“ Glorija — gana blankūs romane (tačiau gal ir natūralu, nes dauguma tokių jaunuolių labai blankūs ir gyvenime).

Šis lengvai ir patraukliai skaitomas romanas tinkamas jaunimo literatūrai, nes parašytas taisyklinga kalba ir autoriaus parodoma daug rūpesčio lietuvių bei mišrių šeimų bei šeimų be meilės pavaizdavimui ir jų žalos parodymui. Dėdienės užsispyrimas ir klaidos — daugelio lietuvių šeimų išsivijoje klaidos; Vyto silpnumas ir aklumas — daugelio lietuvių jaunuolių nedalia... Taigi, keliaprasme rašytojo pastanga šis P. Naujokaičio veikalas yra pedagoginis. Erikos ir Petro meilė irgi atliepia idėlesnių porų susitikimus gyvenime; apie tai, žinoma, bus labai malonu paskaityti ir tatau išgyvenusiems, ir tik iš šalies laiminguosius stebėjusiems šiame dažnai per niūriame išsivijos lietuvių pasaulyje.

A. R.

Australijos lietuvių poetų derlius

„Tik upokšniai ir upės gali išnykti be pėdsakų, niekados tauta,“ sako birmiečių priežodis.

Skaidau „Terra Australis“ puslapius ir džiaugiuos. Graži ir vertinga knyga. Tikrai redaktorius A. Jūragis nusipelno pagyrimo: rinktinė labai gerai sudaryta, nenukrypstant nuo savo tikslo — Australijos lietuvių poezijos rinktinė — ir išlaikant pusiausvyrą.

„Terra Australis“ antologijos puslapiai sujungia dvylikos poetų, gyvenančių Australijoje, kūrybą. (Pasigendame Vinco Kazoko). Antologijoje poetai nesusilieja į vieną eiliavimo masę, bet aiškiai skiriasi vienas nuo kito savo tematika ir forma, ir pakankamai supažindina skaitytoją su savo poezijos savitumais, nors vienas bruožas, būtent, tėvynės ilgesys ir melancholiški asmeniniai motyvai yra visiems bendras.

Juozo Mikšto nostalgija yra tarytum motto visai rinktinėi:

**Tūkstantmetės ir plačios,
Bet man svetimos girios,
Aš esu čia tik svečias,
Šion šalin atsiųs.** (15 psl.)

Šviežesne gaida suskamba Aldonos Veščiuonaitės eilėraščiai, įgaudami paveikslų apibraižas, tapdami spalvingais peizažais:

**Upės išplaukusios pavasariu,
žaliu lietum užpildytos
aikštės, pievų geltonumas.** (30 p.)

Antanas Gasiūnas poetas, kuris gali keliais žodžiais daug pasakyti, jo kalba sklindi ir skambi:

**Grįžimas —
Duonos trupinys:
Svaiginantis,
Saldus
Ir kvepiantis.** (44 p.)

Marijos Irenos Malakūnienės ir Prano Pusdešrio kūryba kupina melancholijos ir tėvynės ilgesio, nes sunku žmogui prigyti svetimame krašte.

Poetas J. Almis Jūragis,
antologijos „Terra Australis“ red.

Marijos Slavėnienės subtilūs eilėraščiai irgi primena piešinius. Labai gražus „Desdemona“:

**Gluosni, gluosni,
mirties alsavimas
tavo pavėsyje,
mirties rankos
tavo šakose.** (86 psl.)

Antologiją pajvairina Jurgio Janavičiaus kūryba; jis — vaizdinės poezijos atstovas, kuriam svarbu ne tik žodžiai, jo kūrybos didelę rolę vaidina regėjimo faktorius.

Kazio Kuncos eilėse tarp asmeniškų motyvų suskamba tarsi ir priekaištas socialinei nelygybei, kas ypatingai jaučiasi eilėraštyje „Aranda palikuonis“ (106 p.).

Aldonos Prižgintaitės jautri ir emocijos pilna kūryba kalba tiesiog į skaitytojo širdį:

**Parsivežiau
gimtosios žemės saują
iš savo
gimto krašto
ir, rodos,
ji tikrai
mane supranta,
kada į klausimus
neatsakau
aš nieko —** (121 p.)

Bronius Žalys rašo gerus eilėraščius ir jo „Vasara“ tikriausiai davė šitai rinkinei labai originalų ir nekasdienišką vardą **Terra Australis**.

Jono Rackaus ir Juozo Almio Jūragio įdomia poezija baigiama ši rinktinė, kurią galima apibūdinti paties Jūragio žodžiais:

**Ir supratau, lietus kai veidu liejos,
Kančias akmens, kurs amžių amžius
tvli,
Nes, kaip akmuo, tiek metų ištylėjęs
Verkiu aš su audra, žmogaus balsu
prabilęs.** (151 psl.)

Šią antologiją išleido „Minties“ spaustuvė savo veiklos dvidešimties metų sukakčiai paminėti, Sydney mieste, 1972 m. 16 psl.; tiražas 500 egz., kaina \$4.00.

Linkiu leidėjui, redaktoriui ir Australijos lietuviams poetams sėkmės ir sveikinu.

Zenta Tenisonaitė

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Vytautas Alantas, **Amžinas lietuvis**. Romanas. II tomas. 414 psl. Nidos Knygų Klubas. (Nariams \$4.00, kietais viršeliais 50 c. Klubas leidinys nr. 85. 1972. Kaina \$6.00 daugiau).

Aštuntoji pradalgė. Literatūros metraštis, 1971 m. Red. K. Barėnas. Nidos Knygų Klubas leidinys nr. 87, 1972. 416 psl. Kaina \$4.50 (Nariams \$3.50, kietais viršeliais 50 c. daugiau).

Dalyvauja: F. Kirša, P. Orintaitė, V. Alantas, J. Švabaitė, G. Tulauskaitė, M. J. Saulaitė, Vl. Šlaitas, E. Cinzas, Pr. Milašius, Pr. Visvydas, Z. Tenisonaitė, A. L. Lapšys, A. Giedrius, Alf. Giedraitis, Ald. Prižgintaitė, K. S. Karpis, J. Gliuda, A. T. Antanaitis, K. Almenas, R. Cinka, K. Barėnas, A. Šešplaukis, Pr. Naujokaitis.

Nijolė Jankutė, **Šamo ežero sekliai**. Pasakojimas jaunimui. Iliustravo Nijolė Palubinskienė. Išleido L. Knygos Klubas, 1972. 138 psl. Kaina \$4.00.

Juozas Bagdonas, parašė ir redagavo P. Jurkus. monografinis leidinys apie Juozo Bagdono kūrybą. Išleido L. Bendruomenės Vaidinto Kultūros Klubas New Yorke, 1972. Didelio formato 80 psl. Puikus leidinys, gausiai iliustruotas, apimantis dailininko 40 metų kūrybos kelią.

Anatolijus Kairys, **Sidabrinė Diena**. 3-jų veiksmų operetė. Tekstas su dainomis. Išleido L. Meno Ansamblis Dainava. 1972. 156 psl. Kietais viršeliais, kaina \$4.50.

Raštais, laiškais ir spaudos atsiliepimais Lietuvių Profesorų D-jos parūpinta, **Pr. Čepėno** suredaguotas veikalas apie Lietuvos universitetus 1579 - 1803 - 1922 - 1945 yra gerai įvertintas. Štai vienas rimtas recenzentas, pakritikavęs, daro išvadą: „Visdėlto knyga gera“ ir baigia: „Prieš šventes, kai sunku rasti rimtą, išpuodingą, kultūringą ir nepigią dovaną draugams, — nepamirškite

„LIETUVOS UNIVERSITETO“.

„Stora ir vertinga dovana gėdos nepadarys“.

Leidėjų ir knygos sumanytojų manymu, knyga ypač tinka ir tėvų šviesuolių amerikonejantiems vaikams, bendrai akademiniams mūsų jaunimui. Tai visam amžiui išliekanti kilni, prie tikros tėvynės rįšanti dovana.

Gaunama už \$20 adresu:

Liet. Profesorų Dr-ja,
c/o St. Dirmantas,
6616 So. Washtenaw,
Chicago, Ill. 60629 USA

Iliustracija iš "Valentinos".

Dail. T. Kulakauskas

Atkelta iš 11 p.

prieinant prie žmogaus iš pačios paprasčiausios, pačios žmogiškiausios jo pusės. Taip Vaičiulaitis elgiasi ir vėliau, rodydamas savo žmonių charakterius, ydas, keistenybes ar išskirtinus būdo bruožus.

Iš užsienio studijų meto parsivežtoji "Valentina" (meilės romanas, 1936) kritikos išskiriama iš daugelio kitų tų metų leidinių ir vainikuojama "Sakalo" literatūros premija. Ieškantis palyginimų, ši veikalą galėtų gretinti su Hamsuno "Viktorija" ar mūsų pačių Šeinaus "Kupreliu", tačiau Vaičiulaitis savo pasakojime ir savo mylimuosiuose skiriasi nuo anų ta giedra, kuri persunkia vaizduojamus žmones, aplinką ir visą "istoriją". Rašytojo skaidrus žvilgsnis ir liūdesio momentus palengvina, nenugramzdindamas į beviltį pesimizmą.

1937 m. išėjo apysaka iš vienos mergaitės gyvenimo, vardu "Mūsų mažoji sesuo", savo turiniu adresuojama lyg ir į mažuosius skaity-

KAS NULĖMĖ...

Atkelta iš 11 psl.

V. Krėvė, A. Vienuolis, M. Vaitkus, paskui — Putinas, F. Kirša, K. Binkis, B. Sruoga, o po jų visa eilė jaunesniųjų, ir lyrikų ir beletristų. Tokiame neilgame laikotarpyje — visas spiečius, tikras olimpas ir parnasas! Tai mūsų literatūros klasika. Ją reikia studijuoti, iš jos mokytis.

— Kokie asmeniškai užmojai literatūros platuose?

— Norėčiau sutvarkyti eilėraščių knygą, nors, atrodo, kažkaip per vėlu, todėl gal nekuklu. Taip pat paruošti Milašiaus vertimų tomą. O paskui vėl daugiau leisti į beletristiką. Temų ir siužetų būtų marios, tik to laiko — riešukučios...

tojus, bet savo menine forma, stilistiniais subtilumais, psichologiniais vingiais gal nedomins skaitančio vaiko, yra daugiau vaikalas apie vaiką, įdomus ir įkandamas suaugusiam.

Iš 1939 m. išėjusio "Pelkių tako" tikras literatūrinis brangmuo yra novelė "Rogės". Šis ne 10 puslapių neužimęs dalykas įeina ne tik į A. Vaičiulaičio, bet ir apskritai į mūsų novelistikos geriausių kūrinių tarpą, "Pelkių takas" vėl laimėjo autoriui literatūros premiją.

Karai, bėgimai, trėmimai ir kitos negandos, išblaškusios mūsų žmones, dar skaudžiau palietė ir lietuviškos kultūros bei kūrybos klestėjimą. Svetur nublokšti rašytojai kaip ir jų tautiečiai, iš karto labai sunkiai pergyveno atsiskyrimą nuo tėvynės ir tat ryškiai atsiliepė jų naujoje kūryboje. Ilgesys, nostalgija, gailesys ir prisiminimai, susilydę į vieną, davė naujų veikalų, paženklintų tokiu patriotikos, savo krašto ir savo žmonių meilės ir adoravimo bruožų, kokių natūraliose sąlygose niekad nebūtų kilę. Ne išimtis ir A. Vaičiulaičio naujieji pasakojimai, įsileisti jau Amerikoje (1947) vardu "Kur bakužė samanota". Vaičiulai-

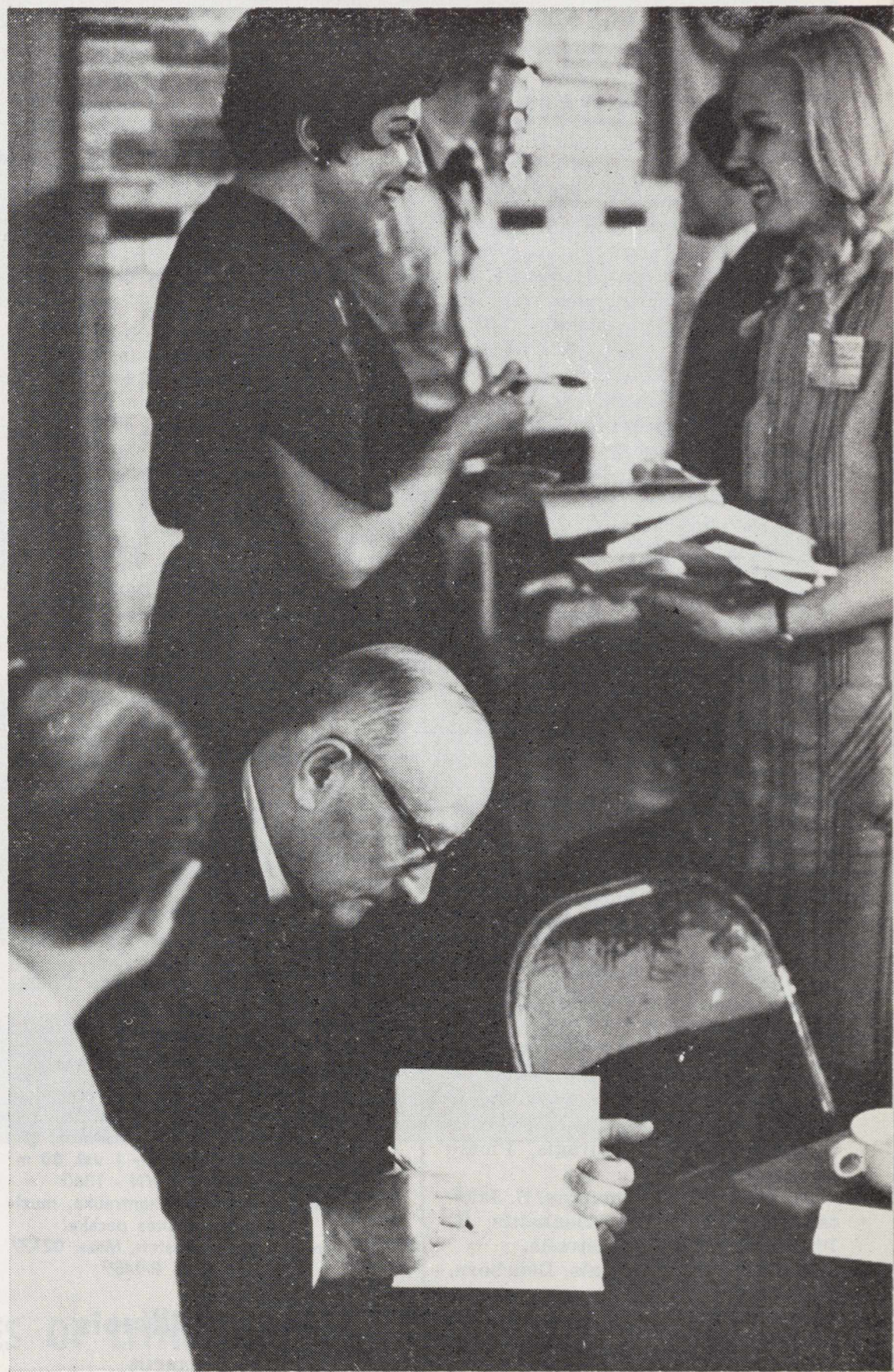

AVAČIULAITIS
VALENTINA
SAKALAS

"Valentinos" viršelį.

Dail. T. Kulakauskas

tis gal net pirmiau už kitus atėjo iš-eiviškojon literatūron su atgrėžtu veidu (dar daugiau: širdimi) į tai, kas paliko praeityje brangaus, gražaus, nepakartojamo, negražinamo. Šiame rinkinyje A. Vaičiulaitis mus nuveda į tą Lietuvą, kuri gyva jau tik praeityje, kuri žėri savo nesena istorija ir tradicijomis, idealizmu ir lietuviškos sielos turtingumu. Niekad Vaičiulaitis nebus buvęs toks "konkretus" ir "lietuviškas", kaip šio rinkinio pasakojimuose, ar tai vaizduotų išsilaikę kaimiečių galeriją, ar vieną mažą mergaičiukę (Dviejų

Po literatūros vakaro A. Vaičiulaitis duoda autografus.

A. Vaičiulaitis authographing his books.

kaimų istorija, Elenutės nuodėmė), ar seną "Kriokininkų Jiebutę", ar "Dvi seseris" dainose apdainuotas "baltų drobių audėjėles"...

Šalia originaliosios savo kūrybos A. Vaičiulaitis yra nemažai vertęs, daugiausia iš prancūzų kalbos: Milašiaus poezijos rinkinys ir Miguél Manara, Mauriaco "Jėzaus gyvenimas" ir "Gimdytoja", Maurois "Sielų svėrikas" ir kt. Ką puikus vertėjas gali padaryti iš beveik niekam nežinomo autoriaus, gali būti pavyzdžiu A. Vaičiulaičio išverstas Nello vian išverstas "Šv. Antanas Paduvietis". Skaitai ir negali atsidžiaugti šiuo sodriu, žaismingu, vaičiulaitišku stiliumi pasakojamu lyg iš Valančiaus "šventųjų gyvenimų" perkeltu šventuoju; nežinodamas, nepasakytum, jog tai ne originalas.

Būtų kalbos ir apie A. Vaičiulaitį kaip kritiką (rašantį A. Raginio slapyvardžiu). Pats būdamas didžiai

reiklus sau, išsimokslinęs ir su pasauline literatūra gerai susipažinęs, A. Vaičiulaitis, vertindamas, ar tik aptardamas mūsų bei svetimų autorių knygas, iš karto pagauna dalyko esmę ir ką jau pasako, pasako tvirtai, taikliai, nepraejamai teisingai. Kaip kritikas ar nagrinėtojas, jis kalba ramiai akademiškai, stengdamasis autorių suprasti, jį atidengti ir parodyti skaitytojui. Jis nepabunga pasakyti tiesos žodį net labai jautriems "genijams", kurie kitus "kritikus" iš karto sumaltų — prieš Vaičiulaitį jie mandagiai nutyli; toks Vaičiulaičio autoritetas, užtarnautas rašytojo kūrėjo talentu ir tvirtų principų kultūringa asmenybe.

Bern. Brazdžionis

ADMINISTRACIJA RAŠO

Spaudos ir klišių darymo kainoms pabrangus, esame priversti nuo 1973 metų prenumeratą taip pat pakelti. Nenorėdami prenumeratorių per daug apsunkinti, pekeliame tik \$1. Visiems prenumeratoriam apie tai pranešėme atskiru laišku.

LD leidėjas

Naujų, 1973, metų

Garbės prenumeratoriai (\$12)

S. Biežis, M. D. Chicago, Ill.
G. G. Čekas, Norwick, RI.
A. Musteikis, Fallen, N. Y.
K. Trečiokas, Union, NJ.
J. Truškauskas, Los Angeles, CA.

Aukos LD žurnalui pa'emti

— Viktoras Usas, Los Angeles, Calif. LD ir LAV paremti paaukojo \$100.00.

V. Usas dabar gyvena iš pensijos, todėl mes tokią auką labai įvertiname ir už ją nuoširdžiai dėkojame.

— Dail. M. Ivanauskas, Cicero, Ill. paaukojo LD ir LAV įstaigai didžiulį Lietuvos Vyties paveikslą, išdegtą liepsnomis faneroje (4x4 p.). Dėkojame už šią nepaprastą dovaną.

Kitos aukos:

Po \$25.00 — J. Bagdonas, Woodhaven, N. Y.

Po \$10.00 — Detroito Lietuvių Kultūros Klubas, Detroit, Mich.

Po \$8.00 — A. M. Macarus, Hagar Shores, MI.

Po \$600 — A. Mauragis, Picnic Point, Australia.

Po \$5.00 — B. Dirmantas, S. Jakštas, A. Jaras, B. A. Kasakaitis, H. Pigin, Trayning, Australia.

Po \$4.00 — J. Miškinis, Dearborn, MI.

Po \$3.00 — J. Jurkūnas, J. Klivečka, D. Surantas.

Po \$2.00 — D. Adomaitis, J. Agurkis, A. Alčiauskas, J. Bacevičius, J. Bakšys, K. Galiūnas, R. Genčius, L. Gudelis, J. Jakomas, A. Kalvaitis, A. D. Kaulakis, A. Keturakis, K. K., Miklas, J. Olšauskas, Kun. V. Piktarna, T. Ramonas, F. V. Razgaitis, P. Šimkus, V. Stankauskas.

Po \$1.00 — V. Karalevičius, J. Taoras.

Visiems mus parėmusiems Adm-ja nuoširdžiai dėkoja.

ATITAISYMAI

Š. m. spalio mėn. nr. 3 puslapyje parašas po klišę turi būti:

Tautinių šokių šventės atidarymo proga šokėjai padeda vainiką prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę. Klūpo Eglė Pauliukonytė, Juozas Deveikis. Petras Bilevičius.

Tame pat numeryje po nuotrauka Gintaras talentų pasirodyme klaidingai parašyta, kad ji yra Brazilijos grupė. Turi būti: "Gintaras", youth group of Montreal, Canada, performs during the Show of Talents.

Už apsirikus redakcija atsiprašo.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 11:30 — 12:00 p. p.
Liet. Radijo valandėlės klubo pirm. Stasė Pautienienė; ižd. J. Mitkus, 3375 Bennett Dr., Hollywood, Calif. 90068; Programos vedėjai: Vl. Gily, P. Jasiukonis, vyr. red. S. Pautienienė, 841 Stanford St., Santa Monica, Calif. 90403 (213) 828-3779.

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: Albertas Juškus, 4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave., Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpieť.
AM 1430 klc., FM 107.9 megaciklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijeje, veikianti nuo 1934 m. bal. m., vedama Stepono ir Valentino Minkų, girdima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdūtės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIOJO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio 10 val. — 11 val. priešpieť.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia liet. radijo programa Amerikoje. Įsteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro (išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas Petras Petrutis.
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje. Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.
Adresas: Sezione Litvana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO.
Skolingiems mūsų prenumeratoriams primename, kad prenumeratorios skolos sunkina žurnalo leidimą.
Publisher

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English and Lithuanian
Produced by Anthony J. RUDIS
Listener Participation Program
PHONE 445-6842 and ask a question
Saturday 8 p. m. to 9 p. m.
WXRT-FM 93.1 MHz.
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Proroma
TĖVYNĖS GARSAI

Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas Juozas Stempužis.
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.: 382-9268.

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VALANDA

WMZK-FM banga 98 mc
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį nuo 8:00 iki 9:00 vakare
Vedėjas — Ralph Valatka
Telefonas: 537-5550.
17696 Warwick, Detroit, Mich. 48219
Arba Briedis, Realty Tel. 883-5244.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8:25 — 905 val. ryto
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. Vacys Urbonas.
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840
Kiekv. sekmadienį 12:30 — 1 val. p. p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius.
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kiekv. šeštad. 4 — 5 val. p. p. iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc. ir 97.9 meg. FM.
Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountinside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k. per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM pirmad vak. 8:05 — 9:00 — 89.5 mg.
Vedėjas J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: Romas Kezys, 62-15 69 place, Middle Village, N.Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas Dr. J. Gailius.
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R.. Pittsburgh, Pa. 15210

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė

Sekmadieniais 6 val. popiet.
per WCMF-FM, 96,5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm., 580 Wilkins St., (14621); A. Cieminis, vicep.; R. Kiršteinas, sek. 229 Nester St. (14621); V. Žmuidzinai, ižd., L. Laukaitienė, narė.
Programų vedėjai: O. Adomaitienė, A. Cieminis, V. ir N. Draugeliai, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, R. Kiršteinas, Br. Krokys, V. ir B. Litvinai, J. Šipaila, D. Šiurilienė, V. Žmuidzinai.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIO PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas L. Stankevičius.
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

7 radijo programos savaitėje
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4 — 5 val. p. p.
Trečiadienį vak. 7 — 8:15 v. v.
Šeštadienį 3 — 3:30 val. p. p.
Visos programos transliuojamos iš Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius.
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Įsteigta 1966

WCIN - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 S. Oakland Ave., Chicago, Ill.
Tel. (312) 778-2100 60636

Tolius šlutas, vald. pirm.

LIETUVIŲ DIENOS, 1972, LAPKRITIS

Members of the Lithuanian Catholic Academy of Science offer the first publication of their Historical Science Section to his Holiness the Pope Paul VI.

From left to right: Rev. R. Krauskas, Msgr. Dr. J. Bičiūnas, Rev. Prof. Dr. P. Rabikauskas, SJ, Pope Paul VI, Msgr. Dr. P. Jatulis, Rev. Dr. J. Vaišnora, MIC.

Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos Istorijos Mokslų Sekcijos nariai audiencijoje pas popiežių Paulių VI, įteikiant jam Lietuvos vyskupų reliacijų I tomą šių metų pradžioje.

NEW SOURCES OF LITHUANIAN HISTORY

Throughout all times it has been observed by many researchers having to deal with Lithuanian history that the country's own historians have been uncommonly partisan in explaining their heritage: they have always been dependent on foreign sources of historical documents alone (Polish, Russian, German, etc.) — and have never even had published the historical documents of their own country. An unusual phenomenon of un-objectivity in times of national propaganda!

Under the guidance of the recently deceased leading historian of Lithuania, prof. Z. Ivinskis, in 1960 the Lithuanian Catholic Academy of Science instituted a Section of Historical Science. A well-qualified group of high-ecclesiastic dignitaries, members of the section, undertook a fresh investigation for Lithuanian historic documents abroad, starting with the archives of Rome and of the Vatican.

The first outcome of this revealing search of the Academy's Section was the transcription and the publishing of Volume I of a series named: **FONTES HISTORIAE LITUANIAE: Relationes Status Diocesum in Magno Ducatu Lituaniae** (Sources of Lithuanian History: Report from the Dioceses of the Grand Duchy of Lithuania).

It is this volume which has been presented to His Holiness Pope Paul VI during an audience on January 5, 1972 (See photo above).

Volume I contains the reports, in Latin, from the bishops of Vilnius starting with that of 1605 by bishops Benedictus Voina that he signed as Primus of the Grand Duchy of Lithuania) and of Samogitia. Volume II will follow with Relationes from the Lithuanian bishoprics of Smolensk, Minsk, Seinai and Mohylev.

According to a decree in 1585 by Pope Sixtus V the ruling European bishops were obligated to report in person to the Vatican every four years and to hand in written Relationes on the state of religious and other affairs in their domains. Though the Lithuanian bishops mostly delegated only representatives to Rome, their Relationes offered much valuable information on the history, geography, education, religious life, mores, personalities, etc. of the respective territories.

(From the Lithuanian review of FONTES... in "Darbininkas", Feb. 25, 1972, by V. Gidžiūnas, OFM. Volume I of Relations may be obtained through the business office of "Darbininkas", at 910 Willoughby Ave., Brooklyn, N. Y. 11221)

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

NOVEMBER

1972

BRIGHT WINGS AND HALOES

By Danguolė Sadūnaitė

It had been agreed upon, months in advance, my father informed us, that on All Souls Day — the Society of the **Agromai** was to assemble early in the morning, at a monastery near by, with the firm intension of honoring their dear, departed colleagues.

Indeed, as far as I could gather, much work had gone into the preparation of the program for the day.

Since I was then almost thirteen years old, my father took me along with him.

All went well to begin with. The pews of the little chapel were crowded for the celebration of the early morning Mass. There were no late stragglers; everybody had arrived on time.

However, as soon as the prayers were over, — and the blessing had been duly received, the party gathered in the monastery grounds, ready to begin their journey to the cemetery in their limousines.

Some people began to wonder whether, perhaps, it would not have been better, to hold the small reception right now, rather than set off to the cemetery with empty stomachs. The master of the ceremonies (after some consideration) derlined such a suggestion firmly; he foresaw (human nature being what it was), that quite a few of the party present were liable to take a wee drop too much of spirits of one kind, or another. No, no, to proceed in this manner would be too dangerous! The cemetery was large, and the paths there — numerous and none too straight: contrary to what might be expected. His people would soon wander off left and right, get themselves lost — and even perhaps locked in for the night. And what would he do then?

The ride to the cemetery of Saint Casimir, was quite uneventful. One Reverend Father, from the monastery, had kindly agreed to come with us and officiate at the blessing of a recently erected head-stone.

The day was overcast, cold and blustery; and the wind quite without ceremony whipped large maple leaves into our faces.

When the official part of the ceremony was over, the party began to drag the Reverend Father from one place to another, to pay homage to the other eleven or thirteen resting-places of the dear, departed **agromai**.

The wind blew, the clouds raced in the sky, and it began to drizzle... One of Father's shoe-laces broke, and he lingered behind to mend it. Suddenly, the leader of the party discovered much to his annoyance, that he seemed to have lost the plan of the cemetery. The people broke up into small groups and began to scurry this way and that. And soon the Reverend Father was lost, forgotten and abandoned among the tombstones...

More trouble was to come later. No sooner was a candle lit, than the fierce wind whipped the flame out. It tore off several of the ladies hats. Their husbands were obliged to go chasing after them: and to root the hats out and to retrieve them from among the potted chrysanthemums.

Arguments arose, as to whether all of the prayers should be said quickly (due to the unfavourable climatis conditions) — in one place, and got over with; or should we be **m a r t y r s**, and settle for saying many small little prayers, separately, at each resting place-visited?

Before this delicate point could be settled to everybody's satisfaction, one of the women present, developed severe toothache.

Since the plan of the cemetery, seemingly had been

lost for good — the wind blew us this way and that, yet Providence saw to it, that sooner or later, we found all of the grave on the list, but one...

After an especially long and fruitless search, someone had enough wits about him to inquire, whose grave, for Heaven's sakes were we searching for now? And when the name was duly read off the list, a woman (a possessor of at least three doctorates in agronomy) calmly pointed the fact out to us, that that very person had been making the rounds of the graves with us, since early morning.

Really?

Some mistake then...

The clever lady went off at once to look for the man in question. Soon she found him, huddling from the cold behind some thick yew-shrubs.

On hearing what had now taken place, Mr. Kotas nearly exploded.

Now only had he been kept up late last night, by an unexpected visit of an out-of-town friend. (Naturally, they had had a drink or two together...) And it was not until the small hours, that he was ready to go to bed...

Yet he had kept his promise all the same. He had risen early in the morning (although his head ached enough to split!). Moreover, he felt as if he was going to go down with a cold any minute...

He had arrived to church on time: since early morning. He had allowed himself to be led all over the cemetery — as meekly as anyone could wish. Now — to be told, right out of the blue, that for the last past hour they had been searching for his grave! It was too much.

The aggrieved Mr. Kotas stepped forward boldly. He confronted the master of the ceremonies eye to eye.

Then he proceeded to explain to the company at large that although he was not in the flower-of-youth any more, as anybody who had eyes, could see! that although he was feeling far from well at the moment, and did not want to be either quarrelsome, or difficult! nevertheless it was his duty to point out — that he was still alive!

It was due to sheer negligence on his part, Mr. Kotas continued with his little speech, and to lack of foresight, that he had not as yet bought his plot at the cemetery. If however he had had his plot ready, he would have willingly allowed the gathering to sing hymns over it. He was not a mean, not a hard-hearted man — no, no!

There was nothing left for the master of the ceremonies to do, but to admit, shamefacedly, that obviously some mistake had been made somewhere... All the same, he cast a reproachful look at Kotas, for disrupting his schedule...

As for the Reverend Father, he together with his holy vessels, had been forced to thumb a lift home all by himself. And when the party met for refreshments three o'clock in the afternoon — in the monastery parlor — Father was much too angry to speak to anyone.

All in all, perhaps, the day had not gone too successfully?

Yet, when I thought of those dear, departed **Agromai**, peering down on us, (with their neatly brushed wings and polished haloes) — why, I thought to myself, they must have had a wonderful time, observing our actions!

So perhaps we had not failed too badly, after all?

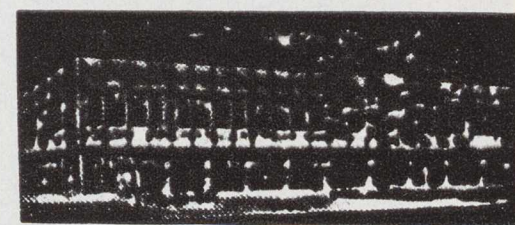
**DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90
DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO
ŠAKAITAS**

TAIP

**TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA...
TAI NEDELSDAMI PASIŪSKITE
ČEKĮ DABAR.**

**6% UŽ TERMINUOTUS
HOUSING CD
INDELIUS**

**Dividendas išmokamas kas mėnuo
TAUPYMO ŠAKAITOS IKI
\$20,000 APDRAUSTOS F.S.L.I.
ĮSTAIGOSE.**

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.

Listed in Druggist Red-Blue Book.
JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply \$6.00. Money Order, P.P., Send today —

J I B LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill.
60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

PEARL FISHERMAN'S FORTUNE

From the novel "Artist's Wife" by Juozas Tininis

(Continued)

CHAPTER XI

Arriving at Broome I promptly wrote Moira a letter. I told her about my flight and what this small town looked like to me; that it was much warmer here than in Sydney and that the dwellers were mostly Orientals.

I seem to be a man of well developed physique for I am instantly hired as a pearl diver. I had not been a swimmer or diver of any ability before arriving to Australia; now however, after some steady exercises in the crystal clear waters off the Sydney beaches I can fight the waves without great effort for half an hour at the least.

I am taken out to sea in a boat. There together with the Orientals I have to dive overboard from the deck, descend to the sea-bottom and search for pearls. A cylinder with oxygen is strapped on to my back and a rubber tube from it to a mouthpiece provides me with air; my face is protected by a mask but through its goggles I can observe everything under water. I wear a pair of odd looking swim fins on my feet which make my underwater paddling easy. In one hand I am holding a net receptacle for the discovered shells and in the other — a knife to slash off these shells clinging onto sea-bottom cliffs.

The beginning is not successful. Every time I emerge to the surface my load of shells is lesser than that brought up by the experienced divers. This makes me lose face in the eyes of the Orientals. After a few days of perseverance in diving, however, I succeed in catching up with them. My foreman is satisfied and smiling now. Even though this job is not an easy one, besides it is hazardous too, yet my pay is twice as high as that which have been receiving at the hospital kitchen.

Two weeks go by in this manner. I am puzzled why Moira has not answered my letter. Could the message have come into her mother's hand? Her protracted silence is causing me anxiety.

There is a knock at the door of my hotel room one evening. I open the door and, behold, Moira is standing there with a suitcase in her hand.

— What a surprise! I started worrying about you without any answer coming. And there you arrive in person instead of a mere letter! Does your mother know

where you are at this moment?

— I kept this a secret from her that I am going to you. However, don't imagine that I ran away from my mother. I would never do a thing like that. Never, and no matter under what circumstances! I just asked for a vacation at my office which was readily granted to me. Whereas my mother let me go wherever I pleased to. So I chose Broome. Isn't that right?

— Excellent! And so I will no longer be lonesome now. Why, I kept thinking about you back in Sydney since the very first day I arrived here.

— And to me Sydney has become dull without you too. I got so lonesome for you that I decided to take a flight to Broome.

Moira takes a room in the hotel, her door is next to mine. I can now see her daily, after my work is over, and we pass the evenings together. She is curious about my pearl fishing venture.

— Algis, what does the bottom of the sea look like at where you dive for your pearls?

— It is covered with all sorts of quaint looking plants amongst which colorful fish are swimming like in an aquarium.

— Aren't you afraid of the fish? Are they great in size?

— Not big enough to swallow a human being. I need only to beware of the sharks.

— This kind of work is too risky, Algis. With your venture you might lose your life... and make me an unhappy woman.

— I could protect myself with a knife if I was attacked by a shark. You need not fear. Moira.

— Nevertheless, I still am worried. Every single day I get upset thinking about whether you will return home from your pearl-diving job.

— Must a shark pick me out for special? Doesn't it have enough Orientals to choose from?

— Algis, you always persist in joking.

Once I come across an oyster shell of immense size on the bottom of the sea. It is also steadfastly clinging on to a rock that my knife is unable to slice it off. I leave it alone for a while and go on chopping off easier handled shells — but my thoughts are with the gigantic one all the time. Perhaps it harbors a valuable pearl, being of that tremendous size.

That evening I tell Moira about

the event. She suggests that I memorize the spot where this shell lies on the ocean bottom, and that I later recover it secretly, after my work is finished, and by using an axe. I accept Moira's advice.

On a Sunday morning we hire a boat and go out to sea. At quite a distance from the shore a red buoy is floating warning the seamen to keep away from this dangerous spot. If I had not figured out the exact distance of my huge oyster shell from this buoy during my few preceeding working days, I would presently be proping around an immense expanse of the lagoon and could hardly find the spot I needed.

— Algis, isn't it nice to float around on an early morning, even if we would not find that shell?

— We must find it, Moira. This is what we came for.

Soon we check our boat's progress. This must be the right place, judging by the buoy and a point I had picked out on the coast line.

I now change into my bathing suit and slide an axe under my waist belt, taking along the net receptacle too. Both these instruments I have borrowed from the proprietor of our hotel. I also fasten on to my chest a small baloon which is to keep me floating, to prevent me from getting tired during my swim.

Outfitted as I am, I jump overboard and swim away. The sea is calm as a mirror today and shining in the rays of the morning sun.

Moira is sitting in the boat and intently following my movements. I soon reach the spot on the surface that I had figured out. Before I dive under water Moira shouts out:

— Good luck, Algis. I am so excited...

— Don't be afraid, I'll not drown. I'm an experienced diver already.

Letting out the air from the baloon I go underneath. To be sure! Here is that shell, still clinging on to its rock on the bottom of the sea bed. Before long I have chopped it off with my axe and placed it into the net. Then bouncing off from the rock I am gradually ascending to the surface of the sea. Moira notices me and is asking:

— Did you succeed?

I am out of breath and cannot answer her. Heavily breathing I swim up to the boat, throw in my receptacle with the shell inside, then roll myself over the rim of the boat and am still panting. Moira is caressing my chest, and admiring the size of the shell.

Just at the moment we see another boat approaching ours. It is steered by an elderly man. His angry voice reaches us while he is still at some distance away from

us:

— These waters are the property of the Pearl Fisheries. I am in the company's service and it is my duty to watch that nobody steals pearls from the sea-bottom.

— Do you keep watch of the sea bottom or of its surface?

— Both. Yes of both.

— Well. I have not seen you at the bottom of the sea: no one is keeping watch there. Besides, there is even no sign below prohibiting human beings to be swimming.

— No matter. You are both now under arrest for you are stealing pearls.

— Just try and arrest us.

I turn our boat round and we set for the shore. The watchman is following us in his boat. We soon reach the harbor. I return the boat to its owner, from whom it was hired, and hand the net receptacle to Moira. The watchman is aware of this and starts shouting:

— Listen, my beauty, give me that bag.

— And you shut up, you apostle of dilligence! — I counter.

— Don't forget whom you are talking to, mister. How dare you use such insulting language!

Moira is paying no attention to him. She calmly proceeds towards our hotel carrying the net in her hand.

— Listen, lady, wait a minute — and the watchman jumps to run after her.

I step into his way.

— Get away from my fiancée, you good-for-nothing!

— I must check what she is carrying in that net.

— That's none of your business. Since you keep watch over sea spaces you have no rights here ashore.

In order to frighten him I pull out the axe from under my waist belt, and the watchman instantly calms down.

— You were molesting my fiancée. I will now take you to the police. The Australians know how to punish molesters of women...

— I only wanted to check...

— Don't try to explain yourself. And now ask the lady to pardon you.

— I have done her no harm.

— Then mind that you get away from here and back to your boat, otherwise I'll...

The old man is mumbling as he leaves us. Moira can hardly control her mirth over my stern argument with the watchman.

With my dear Moira I am soon back to the hotel. Instantly I split open the oyster shell... A large splendid pearl drops out.

— Algis, I too had the feeling

/ Continued on next page

PEARL FISHERMAN...

Continued from page 19

that your venture to discover a precious pearl will be successful.

— Wouldn't you want to take this pearl as a wedding present, Moira?

— No, Algis, I could not accept anything that valuable. You might rather buy me a string of normal sized pearls at some shop.

— Alright, I'll try to adorn your neck with such pearls as no other of your acquaintance in Sydney is wearing. Let those women die of envy when they see your necklace.

Moira cannot let go from her hands the pearl which is so immense in size and of such dazzling a lustre. To both of us it is obvious that this pearl must be of great value.

The following day I am recognized by the watchman and pointed out to our supervisor. I am instantly discharged from work, and given my due pay. Thus, I see, my intention of getting rich quickly has vanished.

Moira, however, is quite content that things turned out this way. The boredom of being alone in the hotel has been wearying her.

I find out from the hotel-keeper which one is the best jewelry shop in Broome. With Moira I go there at once, and she produces the pearl from her handbag, showing it to the jeweler.

— It's a miracle. Where did you get it? I never saw I pearl the like of this.

— I have fished it up from the bottom of the sea. What do you think, how much could it be worth?

— Let's see. I must examine it first. Maybe it's an artificial pearl?

The jeweler takes the gem to his laboratory. He examines it under his magnifying glass, and then figures out down the pearl's value. He is soon back and tells us:

— I offer you two thousand pounds.

— We had also reckoned that it should be worth that much. We will not yet sell it, though, we want to enjoy ourselves with our prize.

— Well, when you are through with your enjoyment of it, come back to my shop and I will buy your pearl.

We decide to sell the pearl only in Sydney. We might even get more for it there. The jeweler sees us out of his shop with a glance of envy. Whereas we feel wings of joy have been attached to our feet as we are lightly carried over the streets of Broome, where crowds of local Australian women and of Oriental

VORKUTA

By Vytautas Aidas

Fiendish town with eyes of luster,
Glistening, preying in the dark;
Wrathful flames inside me fluster,
In my slave's tormented heart.

Pitch-black coal-rocks brightly sparkle
Way down in the depths of earth.
Ire, wrath, consume and crackle,
Damp my eyes and steam my heart.

Town resplending distant blazes,
Flashing glints of bayonets:
Slaves on bunks in groans enraged
Yearning quicker home to get.

And the nights are long, protracted,
Black despite the city lights:
Freedom's quest in hearts enacted —
Urges on to deadly fights.

From the Lithuanian
Translated by A. A. Milukas

("Tėviškės žiburiai", No. 24, Toronto, June 15, 1971)

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

Jei reikia apdrausti

namus, automobilį, gyvybę ir pn.,
pirkti ar parduoti nuosavybę,

Telefonuokite NO 4-2919

arba apsilankykite įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029.

ones move about, clad in multi-colored dress. These women could not suspect why we are in such high spirits, that even our feet have become nimble and our faces radiant.

Translated
from the Lithuanian
by A. Milukas

Clem's Polskie Deli

* Specializing in home made
Fresh & Smoked Polish Sausage,
fancy groceries and choice meats.

* Featuring Imported Krakaus
Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN

a variety of Polish pastries and
other home made delicacies.

IT's CLEM'S

3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

MARY HAMROCK

PIERCE — HAMROCK

M O R T U A R Y

921 Venice Blvd.
Los Angeles, Calif.

Phone: Richmond 9-6091

RENEW YOUR

LITHUANIAN DAYS

LIETUVIŲ GRUPĖS KELIONĖ Į AUSTRALIJĄ, Į 40-JĮ TARPTAUTINĮ EUCHARISTINĮ KONGRESĄ,

įvykstantį 1973 m. vasario 18 - 25 dienomis Melbourne.

Programoje: Los Angeles, Hawaii, Australija, Naujoji Zelandija.

Ekskursija išvyksta 1973 m. vasario 12 d., grįžta kovo 4 d. (21 diena).

Į kainą asmeniui įeina: lėktuvo bilietas, I klasės viešbučiai (po 2 asm. kambaryje) ir pusryčiai Aucklande, Sydneyje ir Honolulu; transportai; ekskursijos po miestus, priedai už patarnavimus.

Melbourne ekskursantai bus apgyvendinti pas vietos lietuvių.

* Kainos asmeniui: nuo Chicagos — \$1102.50; nuo New Yorko — \$1160.00; nuo Montrealio — \$1184.00; nuo Los Angeles — \$943.00. Papildomas mokestis \$94.00 asmeniui, norinčiam turėti atskirą kambarį.

Ekskursijos dalyviai galės Australijoje svečiuotis pas savo gimines 13 dienų; Californijoje iki 7 dienų svečiuotis prieš išvykstant į kelionę arba iš Australijos sugrįžus.

Ekskursijai vadovauja ir ją prižiūri Pasaulio Lietuvių Katalikų Bendrijos vykd. pirmininkas Kazys Kleiva.

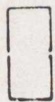
Ekskursiją tvarko:

Walter Rask-Rasciauskas, American Travel Service Bureau
9727 South Western Avenue, Chicago, Illinois 60643
Telefonas: (312) 238-9787

Visais kelionės reikalais prašome nedelsiant kreiptis ir registruotis aukščiau nurodytu adresu — ne vėliau š. m. gruodžio mėnesio 20 dienos.

* Total tour prices subject to airline agreement & government approval.

LITHUANIANS MAKE NEWS

MARIA RUDIS,

the newly-elected President of the United Lithuanian Relief Fund of America (BALF).

Marija Rudienė, naujai išrinkta Belfo pirmininkė (Balfo da buotojų suvažiavimas įvyko spalio 28 d. Detroite).

GALIA ŽILIONIS

Galia Žilionienė, š. m. rugsėjo mėn. akredituota "General Federation of Women's Clubs" atstove-pavaduotoja prie Jungtinių Tautų.

The "Aidutės" sing traditional Christmas carols in their native, Lithuanian, tongue during the annual "Christmas Around the World" program in Chicago.

Studentų dainininkių grupė, "Aidutės", vadovaujama A. Stephens, gieda kalėdines giesmes programoj "Kalėdos visame pasauly".

The General Federation of Women's Clubs, comprising a membership of twelve million women, has delegated this autumn Mrs. Galia Žilionis of New York as acting representative of the Federation at the United Nations Organization.

Mrs. G. Žilionis is to establish liaison and contacts on behalf of the Federation's American-citizen members and is to further information among foreign nations on the United States, its life and politics.

She is professionally a librarian MA, and associated with the Foreign Department of a Central library in New York. Mrs. Žilionis is also active in Lithuanian cultural, social and organizational life.

● The Christmas spirit approaches. The "Aidutės" (Echoettes) students of the Chicago Conservatory College of Music sang traditional Christmas carols in their native tongue at the Bismarck Hotel during the hotel's second annual "Christmas Around the World" program, directed by Mrs. Alice Stephens.

In concluding their program, the group moved to the Lithuanian Christmas Tree and sang a special prayer for the Lithuanian sailor, Simas Kudirka, captured by the Russians.

Klasikinis stilius.

V. K. Jonynas — Donelaičio "Metų" iliustracija.

Example of stylization in the works of Lithuanian artists —

Classic — An illustration by V. K. Jonynas.

MENO KŪRINIŲ TECHNINIAI STILIAI

Mikalojus Ivanauskas

Vienas iš daugelio meno veiklų elementų yra techninis stilius. Juomi yra įkūnijamas kūrinio projektas. Projekto terminas yra daugiau vartojamas inžinerijoje, architektūroje bei komerciniame mene. Be projekto neapsieinama taip pat ir vaizdiniame mene, ar tai škico ar eskizo pavidalo. Grynajame mene — projektas yra viena iš pagrindinių autoriui sąlygų.

Projektas yra pasirinkto uždavinio loginis ir estetiškas sprendimas. Projektuoti, reiškia, įkūnija-

majai idėjai parinkti, surasti, išrasti, sugalvoti turiniui medžiagą ir ją apvaldyti pasirinktomis techninėmis priemonėmis. Apvaldymas reiškiasi turinio medžiagos apforminimu, suderinimu atskirų veiksmų į vieną lytę harmoniją taip, kad kūrinio kompozicija ir jo apformintas turinys prabiltų į žiūrovą tiesos ir grožio sąvokomis.

Kaip statybos projekto paruošimas reikalauja išsimokslinusio inžinieriaus ar architekto, taip ir meno disciplinoje kūrybos tobu-

lumo lygis priklauso ne tik nuo kūrėjo sugebėjimo ir talento, bet ir nuo atitinkamo pasiruošimo bei pasisavinimo to, kas meno istorijos eigoje yra jau pasiekta.

Pats projektas gali būti paruoštas įvairiai. Vieni dailininkai būsimą kūrinio formos kontūrus apmeta labai lengvai ir nerūpestingai, kiti kruopščiai ir detalčiai. Vieni menininkai kūrinius kuria ekspromtu, kiti kūrėjai paruošia eilę škiečių mažesnio mastelio, juos taiso, kaitalioja tol, kol pasiekia tai, ko ieško. Juo kruopščiau bus paruoštas projektas, tuo kūrinys bus išsamesnis ir pats darbas eis sklandžiau ir greičiau.

darbo technikos vienodumas, preciziškumas ir tobulumas.

Ekspresionistinis stilius — tai škiecavimo stilius, kurio pagrinde glūdi keliais charakteringais bruožais pirmojo išpūdžio užfiksavimas, vyraujančių formų pabrėžimas, nesigilinant į detales, bet į idėjos esmę.

Pagal kūrėjo charakterį, jo vidinės emocijos įtampą, minties ekspresija reiškiasi įvairiai ir visada neužbaigta. Piešinio kontūrai reiškiasi nuo švelniausių ir elastingiausių linijų iki žaibinių zig-zagų ir raizgynių. Šiuo stiliaus grafikoje ir tapyboje teptuko

Klasikinis stilius —

Classic — Autoportrait by E. Kulvietis

E. Kulvietis, Autoportretas

Ekspresionistinis st. —

Expresionit —

Kaunas, M. Dobužinskis
Kaunas, by M. Dobužinskis

Nūdieniai meno koncepcijos aiškintojai, dažnai pagauti dienos ūpo, aiškina meno kultūros problemas ne iš esmės, bet sroviniiais ar komerciniais sumetimais. Reikia skirti kūrybos techninę pusą stilių nuo meno kūrybos kryptų, kurios priklauso daugiau meno istorijos bei estetikos mokslams.

Techniniai pagrindiniai kūrybos stiliai yra *klasikinis*, *ekspresionistinis*, *impresionistinis*, *mechaninis* ir *mišrusis*.

Klasikinis stilius — reikalauja tobuliausio formų išpildymo, respectuojant gamtos dėsnius visuomenėje ir detalėse. Šie dėsniai yra: proporcingumas plokštumos ir erdvės perspektyvoje; šviesos ir šešėlių taisyklingas traktavimas;

technikos pažymys yra šluotinis braižas gyvomis nemaišytomis spalvomis.

Impresionistinis stilius. Tuo stiliumi atlikti darbai nuo tam tikro atstumo tarp žiūrovo ir paveiklo — sudaro žiūrovui tokią reginį ar išpūdį, kokio kūrėjas siekia tą kūrinį kurdamas. Iš arti pažvelgęs į tokią paveikslą, matai grynų spalvų klostes, bet atsi-traukus, tam tikrame atstume, tos klostės lyg susilieja, iškyla tam tikra atspalvių harmonija, pradeda ryškėti objektai ir gaunamas realus ar fantastinio vaizdo išpūdis. Čia darbo atlikimo technika labai įvairi, individuali ir intuityvi, Kaip muzikoje akordas — atskirų tonų sąskambis

Impresionistinis stilius —
J. Aisčio portretas
A portrait by P. Kiaulėnas

Impresionistinis stilius —
Lietuvaite pina kasas
Impresionist painting by A. Vitkauskaitė-Merker

klausytojui sukelia pasigėrėjimą, taip ir impresionistiniame stiliuje matome ne atskiras detalių sudedamąsias dalis, bet tų išraiškos elementų kompleksus, kurie žiūrovui sukelia grožio emocijas.

Mechaninis, arba *gaivalinis*, stilius yra labai madingas šiems „moderniesiems“ aukštos civilizacijos laikams. Šio stiliaus meno mėgėjai naudoja įvairias priemones ir būdus savo kūrybai išreikšti gaivališku principu. Gaivališkumas pasireiškia tuo, kad kūrėjo valia kūrimo darbe sąmoningai

Mišrusis stilius —
A mixture of styles —

A. Galdikas, Ruduo
Autumn, by A. Galdikas

nedalyvauja. Kūrybos procesas vyksta pagal kūrėjo direktyvas, bet darbo rezultatai gaunami atsitiktinai, nenumatyti — pagal gamtos, mechanikos, fizikos ir chemijos, nuo žmogaus nepriklausomus ir nepakeičiamus dėsnius.

Mechaninis stilius yra lygiavertis kitiems meno technikos stiliams, jei jis yra naudojamas kaip kūrybos priemonė, o ne kaip kūrybos tikslas. Kūrinio vertė priklauso ne nuo panaudoto stiliaus būdo, bet nuo kūrinio estetinės vertės.

Mišrusis stilius — tai visų aukščiau išvardintų stilių derinys, prisilaikant bendrų estetikos reikalavimų. Naudojant visus stilius be atodairos viename kūrinyje gali pasirodyti neigiami rezultatai ir darbas nustoti estetinės vertės. Tačiau jei kūrinyje vyraus pagrindinis stilius, o detalėse panaudosime kitų stilių darbo metodus, tuomet tų detalių komponentai bendroje kūrinio kompozicijoje gali būti pranašesni ir įdomesni, negu vienu stiliumi atlikti darbai.

Bendros pastabos. Šių dienų menas daugiausia pasižymi mišrios technikos naudojimu. Kiekvienas minėtųjų techninių stilių turi nepakeičiamų gerų privalu-

mų. Niekas neužginčys, kad kiekvienas dailininkas privalo sugebėti savo mintis dėstyti pieštuku, kreida ar kuriuo kitu ant drobės popierio tobulomis formomis. Tai reiškia, kad menininkams privalomas klasikinio stiliaus pažinimas ir pasisavinimas studijų metais. Kaip virtuozas smuikininkas savo igudimu laisvai operuoja smuiku, taip kūrėjas, pagautas įkvėpimo, igudusios rankos brūkštelėjimais ir

minties ekspresija apmeta būsimą kūrinio pagrindus škico ar eskizo forma. Ar tai ne ekspresionistinis stilius? Kai kūrinio grūčiau jau sustatyti ir reikia juos išpildyti spalvomis, dėmėmis ir atspalvio tonais, kurį technikos stilių naudojame? Klasikinį, ekspresionistinį, impresionistinį, mechaninį ar mišrųjį? Atsakymas paprastas: tokį, kurį menininkas laiko tinkamiausiu jo puoselėjamai dailės srovei, krypčiai ar pasaulėžiūrai.

Klasikinis stilius
Classic —

Vytautas prie Juodųjų jūrų, J. Mackevičius
Vytautas the Great reaches the Black Sea,
By J. Mackevičius

LIETUVIŲ
KOMPOZITORIŲ
DAINŲ
RECITALIS

Dainuoja
STASĖ KLIMAITĖ
SOPRANAS

Akompanuoja A. KUCIŪNAS

Kompozitoriai:

M. Petrauskas, J. Tallat-Kelpša, A. Vanagaitis, S. Šimkus, S. Laumenskienė, J. Gruodis, J. Naujalis, Vl. Jakubėnas, St. Sodnys-Sodeika, J. Gailelis, K. V. Banaitis.

Dainos:

Kaitink, šviesi saulute, Serenada, Koks ten lengvas poilsėlis, Obelių žiedai, Tulpės, Dukružėlė, Rūta, Kad skausmas tau širdį, Ežerėlis, Siuntė anyta, Mamytė.. Viso 14 d-

Išleido "Lietuvių Dienos"

Mono. Kaina \$5.00

POEZIJA ir PROZA

skaito
autorai

Literatūros plokštelė

Poezijos, satyros - humoro ir prozos kūrinius skaito keturi mūsų rašytojai: *Pulgis Andriušis, Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras*

Plokštelė ilgo grojimo, H.F.

Kaina \$5.00

Galima gauti

"Lietuvių Dienų" Leidykla

4364 Sunset Boulevard, Hollywood, Calif. 90029, USA

Pasinaudokite gera proga!

jūs galite sutaupyti \$10.00, \$20.00 ir daugiau!

KNYGOS — GERIAUSIOS ŠVENČIŲ DOVANOS

"Lietuvių Dienos" yra išleidusios daug įdomių ir naudingų knygų. Kai kurios iš jų jau yra visos išparduotos, kaip poezijos antologija "Žemė", Gen. St. Raštikio "Kovose dėl Lietuvos" Prof. M. Biržiškos "Tautos keliu", I tomas. Tačiau dar turime likusių rimtų knygų po nedidelį skaičių, kaip S. Raštikio "Kovose dėl Lietuvos", II t., Kun. dr. J. Prunskio "Rinktinės mintys", Bern. Brazdžionio "Vidudienio sodai" ir kt.

Švenčių proga "Liet. Dienų" leidykla siūlo beveik už pusę kainos tokius knygų siuntinėlius (užsisakant visą siuntinėlių ar kelius):

I KNYGŲ SIUNTINĖLIS UŽ \$5.00

1. Kun. dr. J. Prunskio "Rinktinės mintys", 326 psl., normali kaina \$4,
2. to paties autoriaus "Mokslas ir religija", 142 psl., knygos vertė \$3, ir
3. Igno Šeiniaus apysakų rinkinys "Vyskupas ir velnias". Visos trys naudingos ir įdomios knygos kaštuotą \$10.00 Visas siuntinėlis — tik \$5.00.

II KNYGŲ SIUNTINĖLIS UŽ \$5.00

Tai 6 poezijos knygų rinkinys, vertės \$10.00. Jame yra: E. Tumienės "Karaliai ir šventieji", G. Tulauskaitės "Vakarė banga", D. Sadūnaitės "Kai tu arti manęs", Al. Radžiaus "Paukščių takas", Alfonso Griciaus "Pažadinti sfinksai", N. Narutės "Relikvijos". Reta dovana poezijos ir šiaip knygos mėgėjams. Visas siuntinėlis — tik \$5.00.

III KNYGŲ SIUNTINĖLIS UŽ \$10.00

Didelė dovana, vertės \$17.00, angliškai kalbantiems: 1. Lithuania — Land of Heroes, L. Valiuko (\$4.75), 2. The Battle of Grunvald, dr. J. J. Bielskio versta į anglų k. romanas (\$3.00), 3. The Evening Song, V. F. Beliajaus sudarytas liet. pasakų ir legendų rinkinys (\$3.00), 4. The Forest of Anykščiai, A. Baranausko poema, į anglų k. versta N. Rastenio (\$3.00), 5. Curriculum Vitae, A. Kairio drama, versta A. Miluko (\$3.00).

IV KNYGŲ SIUNTINĖLIS JAUNIMUI UŽ \$5.00

Populiariausios knygos vaikams: 1. Vytės Nemunėlio "Meškiukas Rudnosiukas" su spalvotom V. Stančikaitės iliustracijom (\$3.00), 2. D. Čibo literatūrinė pasaka "Žaižaras" (\$2.00), 3. D. Bindokienės "Keturkojis Ugniagesys" (\$2.00), 4. A. Gustaičio "Lietuva - Europos nugalėtoja" (\$2.50), viso vertės už \$9.50, užsisakant viename siuntinėlyje — tik \$5.00.

V PLOKŠTELIŲ SIUNTINĖLIS UŽ \$5.00

1. Poezija ir proza — Keturi autoriai: P. Andriušis, Bern. Brazdžionis, A. Gustaitis, St. Santvaras, 2. Lietuvių kompozitorių dainos. Rečitalis, įdainuotas Stasės Klimaitės-Pautienienės. Kiekv. plokštelė po \$5.00, užsisakant dabar švenčių proga vienu siuntinėliu — abi tik \$5.00.

LIETUVIŲ DIENOS — 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029

GERIAUSIA DOVANA — DOVYDĖNO KNYGA IŠ "ROMUVOS"

Mūsų laureato vaizdžiai aprašyti abu bolševikmečiai, kuriuose rusai okupantai naikina viską, kas lietuviška ir katalikiška. Susipažinkite, kaip su-laikyti raudonąjį tvaną ateityje. Ypatingai svarbi knyga jaunajai kartai.

Liudas Dovydenas MES VALDYSIM PASAULĮ, I ir II tomai po \$4.00

Tų knygų pritaikintas vertimas anglų kalboje, tinkamas svetimtaučiams ar lietuviškai nebeskaitantiems tautiečiams —

Liudas Dovydenas WE WILL CONQUER THE WORLD \$5.00

Jonas Aistis, POEZIJA, pilnutinė rinktinė. \$6.00

Juozas Audėnas, PASKUTINIS POSĖDIS. 1939-40 m. atsiminimai. \$4.00

St. Laucius, RESPUBLIKA. Lietuvos tragiški išgyvenimai, poezija. \$1.50

A. Baranauskas, ANYKŠČIŲ ŠILELIS. Iliustr. luksus. leidinys. \$5.00

Maironis, BALADĖS. Dail. P. Lapės iliustracijos. \$6.00

Maironio PORTRETAS, pieštas dail. Pr. Lapės. \$2.50

THE LIVING TESTAMENT OF FAITH AND COURAGE. \$3.50

Sibire ištremtų lietuvių maldaknygė. Luks. leid. angliškai. \$3.50

Paskubėkite įsigyti. Greitas persiuntimas nemokamai. Dovanai pridamas atitinkamas sveikinimas. Knygos gaunamos pas platintojus ir leidykloje, jai pasiunčiant užsakymą su čekiu (U. S. dol.).

* Taip pat gaunama "Lietuvių Dienų" administracijoje.

R O M U V A

84-20 Jamaica Ave., Woodhaven, N. Y. 11421, USA

Anksčiau pasirodę "Romuvos leidiniai (užsilikę sandėlyje):